

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 2ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων

**βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού
εκπαιδευτικού υλικού με βάση το**

ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Κ. Παληός

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και**

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Μαρία Γαβριηλίδου, Γλωσσολόγος,
Ερευνήτρια του Ι.Ε.Λ.
Παναγιώτης Εμμανουηλίδης,
Φιλολόγος
Έλλη Πετρίδου-Εμμανουηλίδου,
Φιλολόγος

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Σταύρος Καμαρούδης, *Επ. Καθηγ.*
του Παν/μίου Δ. Μακεδονίας
Ζαφειρούλα Καγκαλίδου
Σχολική Σύμβουλος
Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους,
Φιλολόγ., *Εκπ/κός Β/θμιας Εκπ/σης*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Αικατερίνη Βερούτσου,
Εικονογράφος-Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαρία Αλιφεροπούλου, Φιλολόγος
Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Χριστίνα Αργυροπούλου

Σύμβουλος Π.Ι.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Μιχαήλ Κατσιμπάρδης, Φιλολόγος
Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Γιώργος Χαρβαλιάς, Ζωγράφος

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Μαρία Γαβριηλίδου
Παναγιώτης Εμμανουηλίδης
Έλλη Πετρίδου- Εμμανουηλίδου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

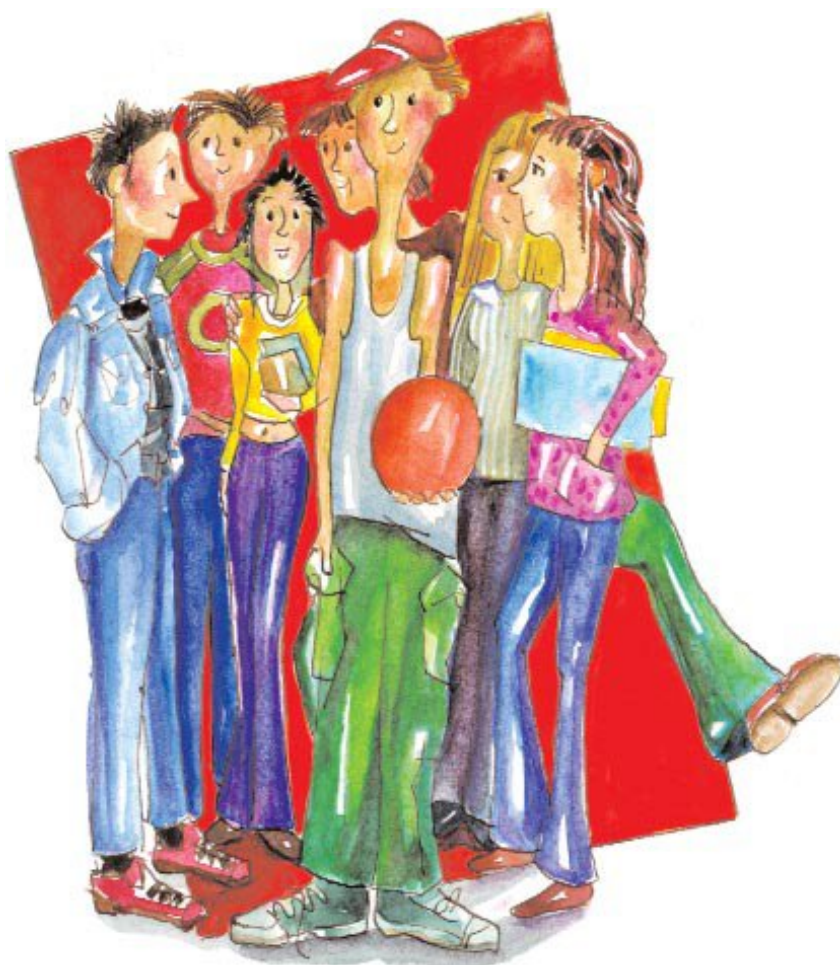
Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 2ος

3η ενότητα

ΦΙΛΟΙ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα μιλήσουμε και θα διαβάσουμε κείμενα για τις σχέσεις με τους φίλους μας.

Θα γνωρίσουμε την ενεργητική και παθητική φωνή, καθώς και την Α' και Β' συζυγία των ρημάτων.

Θα μάθουμε να αναγνωρίζουμε το α' συνθετικό των σύνθετων λέξεων.

Θα ασκηθούμε στον επανέλεγχο και τη βελτίωση του γραπτού μας μετά τις παρατηρήσεις του καθηγητή και των συμμαθητών μας.

A

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

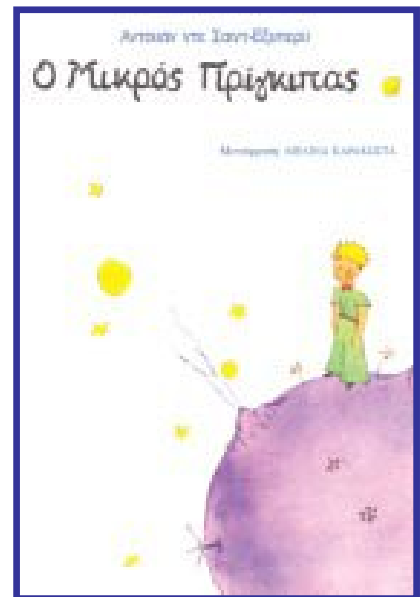

Κείμενο 1 [Αν θέλεις ένα φίλο...]

Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ

Ο Μικρός Πρίγκιπας

Μετάφραση: ΜΕΛΙΝΑ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ

- Έλα να παίξεις μαζί μου, της πρότεινε ο μικρός πρίγκιπας. Είμαι τόσο λυπημένος...
- Δεν μπορώ να παίξω μαζί σου, είπε η αλεπού. Δεν είμαι εξημερωμένη.

- Α, συγγνώμη, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Όμως, ύστερα από σκέψη, πρόσθεσε:
- Τι πάει να πει «εξημερώνω»;
- Εσύ δεν είσαι από εδώ, είπε η αλεπού, τι γυρεύεις;
- Γυρεύω τους ανθρώπους, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Τι πάει να πει «εξημερώνω»;
- Οι άνθρωποι, είπε η αλεπού, έχουν τουφέκια και κυνηγάνε... Μεγάλος μπελάς. Εκτρέφουν και κότες. Είναι το μόνο τους καλό. Κότες γυρεύεις;
- Όχι, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Γυρεύω φίλους. Τι πάει να πει «εξημερώνω»;
- Είναι κάτι που έχει ξεχαστεί από καιρό, είπε η αλεπού. Σημαίνει «δημιουργώ δεσμούς...».
- Δημιουργώ δεσμούς;

– Βέβαια, είπε η αλεπού. Για μένα ακόμα δεν είσαι παρά ένα αγοράκι ολόιδιο μ’ άλλα εκατό χιλιάδες αγοράκια. Και δε σε χρειάζομαι. Κι ούτε εσύ με χρειάζεσαι. Για σένα δεν είμαι παρά μια αλεπού ίδια μ’ εκατό χιλιάδες άλλες αλεπούδες. Αν όμως μ’ εξημερώσεις, θα χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλο. Θα είσαι για μένα μοναδικός στον κόσμο, θα είμαι για σένα μοναδική στον κόσμο...

– Αρχίζω να καταλαβαίνω, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Ξέρω ένα λουλούδι... νομίζω πως μ’ εξημέρωσε...

– Πολύ πιθανόν, είπε η αλεπού. Βλέπει κανείς στη Γη τα πιο τρελά πράγματα...

– Α, δεν είναι στη Γη, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Η αλεπού φάνηκε πολύ παραξενεμένη:

– Σ’ έναν άλλο πλανήτη;

- Ναι.
- Υπάρχουν κυνηγοί σ' εκείνο τον πλανήτη;
- Όχι.
- Ενδιαφέρον. Και κότες;
- Όχι.
- Τίποτα δεν είναι τέλειο, αναστέναξε η αλεπού.

Όμως η αλεπού ξαναγύρισε στην προηγούμενη σκέψη της:

- Η ζωή μου είναι μονότονη. Κυνηγάω κότες, οι άνθρωποι με κυνηγάν. Όλες οι κότες μοιάζουν κι όλοι οι άνθρωποι μοιάζουν. Γι' αυτό λοιπόν, βαριέμαι λίγο. Αν όμως μ' εξημερώσεις, η ζωή μου θα γίνει ηλιόλουστη, θ' αναγνωρίζω το θόρυβο ενός βήματος διαφορετικού απ' όλα τ' άλλα. Τα άλλα βήματα θα με κάνουν να κρύβομαι κάτω απ' τη γη. Το δικό σου, σαν μουσική, θα με τραβάει έξω απ' τη φωλιά μου. Κι

έπειτα κοιτά. Βλέπεις εκεί πέρα, τα χωράφια με το στάρι; Δεν τρώω ψωμί. Το στάρι για μένα είναι άχρηστο. Τα χωράφια με το στάρι δε μου θυμίζουν τίποτα. Κι αυτό είναι λυπηρό. Όμως εσύ έχεις μαλλιά χρυσαφένια. Θα είναι υπέροχο λοιπόν όταν θα με έχεις εξημερώσει. Το στάρι, που είναι χρυσαφένιο, θα μου θυμίζει εσένα. Και θα μ' αρέσει ν' ακούω τον άνεμο μέσα στα στάχια...

Η αλεπού σώπασε και κοίταξε ώρα πολλή το μικρό πρίγκιπα:

– Σε παρακαλώ... εξημέρωσε με, είπε.

– Το θέλω, απάντησε ο μικρός πρίγκιπας, αλλά δεν έχω πολύ χρόνο. Έχω ν' ανακαλύψω φίλους και πολλά πράγματα να γνωρίσω.

– Γνωρίζουμε μονάχα τα πράγματα που εξημερώνουμε, είπε η αλεπού.

Οι άνθρωποι δεν έχουν πια καιρό να γνωρίζουν τίποτα. Τ' αγοράζουν όλα έτοιμα απ' τους εμπόρους. Επειδή όμως δεν υπάρχουν έμποροι που να πουλάν φίλους, οι άνθρωποι δεν έχουν πια φίλους. Αν θέλεις ένα φίλο, εξημέρωσέ με.

Άντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ,
Ο Μικρός Πρίγκιπας, μτφρ. Μελίνα
Καρακώστα, εκδ. Πατάκη, 2000

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Τι σημαίνει στο κείμενο το ρήμα «εξημερώνω»; • Μπορείτε να λύσετε εσείς την απορία του μικρού πρίγκιπα;

2 Σε τι θα αλλάξει η ζωή της αλεπούς, αν την εξημερώσει ο μικρός πρίγκιπας;

Κείμενο 2 [Αγαπάς για ν' αγαπάς]

Αυτή την ιστορία τη λέω πάντα, την έχω γράψει και πολλοί από σας την έχετε ακούσει χιλιάδες φορές, μ' αρέσει όμως τόσο πολύ. Στο μάθημα της Αγάπης ένα κορίτσι είπε ένα βράδυ: «Ξέρω γιατί απελπίζομαι τόσο συχνά. Είναι γιατί θέλω να με αγαπούν όλοι κι αυτό δεν είναι ανθρωπίνως δυνατόν. Θα μπορούσα να είμαι το πιο ζουμερό, το πιο γευστικό, το πιο συναρπαστικό ροδάκινο του κόσμου και να προσφέρω σε όλους. Υπάρχουν όμως άνθρωποι που είναι αλλεργικοί στα ροδάκινα. Αυτοί θα θελήσουν ίσως να γίνω μπανάνα». Πόσο συχνά δε γινόμαστε μπανάνες για άλλους,

που θέλουν ροδάκινα! Τι θλιβερή φρουτοσαλάτα. Είναι προτιμότερο να πεις στον άλλο: «Λυπάμαι πολύ που δεν μπορώ να είμαι μπανάνα, θα το 'θελα πολύ να ήμουνα μπανάνα για σένα. Βλέπεις όμως, είμαι ροδάκινο». Και ξέρετε τι θα συμβεί; Αν περιμένετε αρκετά, θα βρείτε κάποιον που του αρέσουν τα ροδάκινα. Και μετά θα μπορείτε να ζήσετε σαν ροδάκινο κι όχι σαν μπανάνα. Σκεφτείτε χάσιμο ενέργειας που έχει κανείς προσπαθώντας να γίνει μπανάνα όταν είναι ροδάκινο!

«Όταν αγαπάς, κινδυνεύεις να μην έχει ανταπόκριση η αγάπη σου». Δεν είναι κακό αυτό. Αγαπάς για ν' αγαπάς, κι όχι για να πάρεις ανταπόδοση – αυτό δεν είναι αγάπη.

«Όταν ελπίζεις, κινδυνεύεις να πονέσεις». Και «Όταν δοκιμάζεις,

κινδυνεύεις να αποτύχεις». Κι όμως πρέπει να ρισκάρεις, γιατί η μεγαλύτερη ατυχία στη ζωή είναι να μη ρισκάρεις τίποτε. Όποιος δε ρισκάρει τίποτε, δεν κάνει τίποτε, δεν έχει τίποτε και δεν είναι τίποτε. Μπορεί ν' αποφεύγει τον πόνο και τη λύπη, αλλά δε μαθαίνει, δε νιώθει, δεν αλλάζει, δεν αναπτύσσεται, δε ζει και δεν αγαπά. Είναι δούλος αλυσοδεμένος με τις βεβαιότητες και τους εθισμούς του. Έχει ξεπουλήσει το μεγαλύτερο αγαθό του, την ατομική του ελευθερία. Μόνο ο άνθρωπος που ρισκάρει είναι ελεύθερος.

**Λέο Μπουσκάλια,
Να ζεις, ν' αγαπάς και να μαθαίνεις,
μτφρ. Μαρίνα Λώμη, εκδ. Γλάρος,
1988**

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Πρέπει κανείς να μένει ο εαυτός του ή να αλλάζει, προκειμένου να αποκτήσει φίλους; • Έχετε κάποια εμπειρία πάνω σ' αυτό;

2 «Η μεγαλύτερη ατυχία στη ζωή είναι να μη ρισκάρεις τίποτα». Μπορείτε να εξηγήσετε αυτή τη φράση του κειμένου;

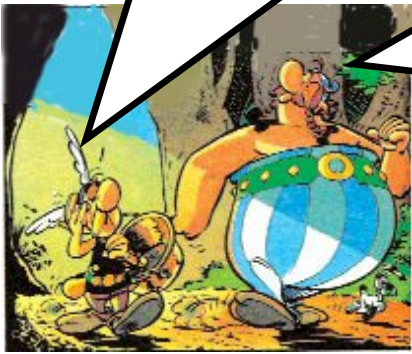

**Κείμενο 3 [Είμαστε
εξόριστοι]**

**ΓΙΟΥΧΟΥ ΑΣΤΕΡΙΞ!
ΓΙΟΥΧΟΥ!
ΠΕΡΙΜΕΝΕ ΜΕ!**

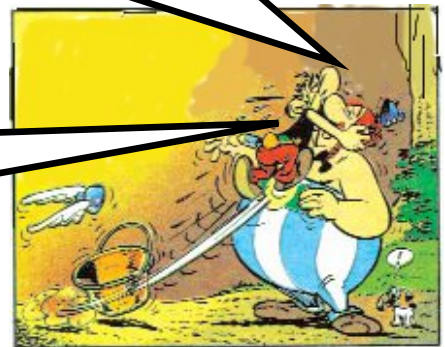
**ΓΥΡΝΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ
ΟΒΕΛΙΞ, ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΜΕ ΑΚΟΛΟΥΘΑΣ,
ΕΙΜΑΙ ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ!**

**ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ; Ε
ΛΟΙΠΟΝ, ΕΙΜΑΣΤΕ
ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ ΠΑΡΕΑ!**

**ΠΙΣΤΕΥΕΣ ΣΤ' ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΤΙ
ΘΑ ΣΕ ΑΦΗΝΑ ΕΞΟΡΙΣΤΟ
ΜΟΝΟ ΣΟΥ; ΜΑ ΧΩΡΙΣ ΤΟΝ
ΙΝΤΕΦΙΞ ΚΑΙ ΜΕΝΑ ΔΕΝ ΘΑ
ΜΠΟΡΟΥΣΕΣ ΝΑ ΕΞΟΡΙΣΤΕΙΣ!**

**ΟΒΕΛΙΞ
ΜΟΥ!**

**ΜΠΟΥΧΟΥ!
ΜΠΟΥΧΟΥ!**

**ΜΠΟΥΧΟΥΟΥ!
ΜΠΟΥΧΟΥ!**

**ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΕΙΜΑΣΤΕ
ΜΑΖΙ, ΕΙΜΑΙ ΣΙΓΟΥΡΟΣ
ΠΩΣ ΘΑ ΞΑΝΑΦΕΡΟΥΜΕ
ΤΗ ΧΥΤΡΑ ΓΕΜΑΤΗ!**

**ΜΑ ΦΥΣΙΚΑ! ΚΑΙ
ΠΟΥ ΝΟΜΙΖΕΙΣ
ΠΩΣ ΘΑ ΒΡΟΥΜΕ
ΚΡΕΜΜΥΔΟΣΟΥΠΑ
ΓΙΑ ΝΑ ΤΗ
ΓΕΜΙΣΟΥΜΕ;**

!

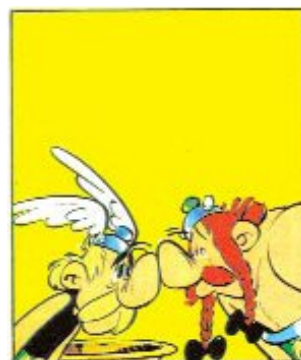
**ΕΔΩ ΔΕ ΜΙΛΑΜΕ ΓΙΑ
ΚΡΕΜΜΥΔΟΣΟΥΠΑ
ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΣΗΣΤΕΡΣΙΑ,
ΛΕ-ΦΤΑ!!**

**ΑΡΧΙΖΕΙΣ ΝΑ Μ'
ΕΚΝΕΥΡΙΖΕΙΣ ΜΕ
ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΣΟΥ!**

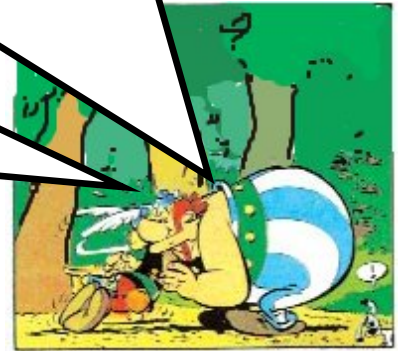

**ΔΕΝ ΣΟΥ ΕΙΠΑ ΕΓΩ ΝΑ
ΜΕ ΠΑΡΕΙΣ ΑΠΟ ΠΙΣΩ!!!**

**ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟ ΜΟΥ ΛΑΘΟΣ
ΑΣΤΕΡΙΞ. ΟΜΩΣ ΘΑ ΔΕΙΣ,
ΠΩΣ ΘΑ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΟΥΜΕ
ΝΑ ΞΑΝΑΓΕΜΙΣΟΥΜΕ ΑΥΤΗ
ΤΗ ΧΥΤΡΑ ΜΕ Ο,ΤΙ ΣΟΥ
ΑΡΕΣΕΙ, ΕΤΣΙ ΕΞΥΠΝΟΙ ΚΑΙ
ΛΟΓΙΚΟΙ ΠΟΥ ΕΙΜΑΣΤΕ!**

**ΣΥΓΧΩΡΕΣΕ ΜΕ
ΟΒΕΛΙΞ, ΕΙΜΑΙ
ΤΟΣΟ ΝΕΥΡΙΚΟΣ!**

**ΜΠΟΥΧΟΥΧΟΥ
ΜΠΟΥΧΟΥΧΟΥ**

**R.Gosciny –A.Uderzo,
Ο Αστερίξ και η χύτρα, μτφρ.
Ι. Μαραντέι, εκδ. ΜΑΜΟΥΘΚΟΜΙΞ,
1995**

Ερώτηση κατανόησης

- Ποιες εναλλαγές παρατηρείτε στη διάθεση των δύο φίλων;
- Παρουσιάστε τες.

Κείμενο 4 [Μιλάμε για τη φιλία]

[Πέντε έφηβοι μιλούν για τη φιλία. Το απόσπασμα που ακολουθεί συντέθηκε από την απομαγνητοφωνημένη συζήτησή τους.]

...Η Ζωή φάνηκε πιο «ανοιχτή» στην έννοια της φιλίας. Είπε:

- Διαφορετικά θα μιλήσεις σ' ένα φίλο σου και διαφορετικά θα του εμπιστευτείς πράγματα που δεν μπορείς να πεις στη μητέρα σου και στον πατέρα σου.
- Πιο εύκολα λες μυστικά στο φίλο

σου απ' ό,τι στον αδερφό σου;
– Έχεις κάποια ανασφάλεια με τα αδέρφια σου. Στο φίλο σου μπορείς να πεις κάτι και να μείνει εκεί. Με τα αδέρφια, ίσως επειδή ζούμε καθημερινά στο ίδιο σπίτι, μπορεί να δημιουργηθούν κάποιες παρεξηγήσεις κι έτσι να βγει στη φόρα αυτό που τους εμπιστεύτηκες.

Αλλά η Πόπη διαφωνεί:

- Στη σημερινή εποχή η πραγματική φιλία κοντεύει να εξαφανιστεί.
- Αυτό το λες από προσωπική εμπειρία; Προδόθηκαν από κάποιους φίλους σου;
- Όχι, δεν έχω προσωπικά προδοθεί. Αλλά ξέρω ότι γίνεται.
- Τι ζητάς από μια φίλη ή από ένα φίλο σου; Πώς φοβάσαι ότι μπορεί να σε προδώσει;
- Από ένα φίλο ζητάμε κατανόηση, βοήθεια, αγάπη. Κι αυτά φοβάμαι

ότι σπάνια τα βρίσκεις σήμερα.

Η Βίκη συμφωνεί με τη Ζωή. Η δική της φίλη –έχει μια «κολλητή»– είναι το πρόσωπο που πιο πολύ εμπιστεύεται ότι θα κρατήσει τα μυστικά που θα της πει.

Η εμπιστοσύνη, λοιπόν, στην εχεμύθεια του άλλου φάνηκε να είναι κυρίαρχο στοιχείο επιλογής του φίλου.

– Όταν κανείς ψάχνει ένα φίλο, είπε ο Σταμάτης, ψάχνει να βρει κάποιον εχέμυθο· και που θα τον καταλαβαίνει βέβαια. Αλλά, κατά τη γνώμη μου, σ' αυτή την ηλικία προτιμότερο είναι να έχεις μια παρέα, μια μεγάλη παρέα, πέντε δέκα παιδιά, που να μην είστε τόσο ανοιχτοί, όπως μ' ένα φίλο, και να κρατάτε τις αποστάσεις.

– Και μ' αυτή την παρέα τι κάνετε; Τι ενώνει την παρέα;

– Δεν μπορεί να έχεις το ίδιο στενή σχέση με τους φίλους και με την παρέα, είπε η Ζωή. Στενή φιλία θα έχεις με ένα πρόσωπο, δύο έστω. Τους υπόλοιπους θα τους εκτιμάς, θα σ' αρέσει η συντροφιιά που κάνετε, αλλά δε θα είστε κολλητοί. Πρέπει όμως να τους εμπιστεύεσαι όλους. Η παρέα μου δίνει τη βεβαιότητα ότι κάποια παιδιά με συμπαθούνε, ότι μπορώ να συνεισφέρω σ' αυτά που ζητάνε.

– Ο παράγοντας εμπιστοσύνη ενώνει την παρέα, συμπληρώνει ο Σταμάτης. Γι' αυτό πρέπει να διαλέγουμε με προσοχή την παρέα μας...

Μάνος Κοντολέων – Πόλυ
Μηλιώρη,
Η Β΄ Γυμνασίου πάει διακοπές, εκδ.
Πατάκη, 1999

Ερωτήσεις κατανόησης

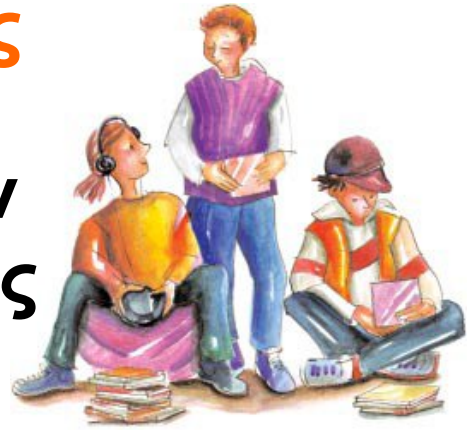
1 Όλα τα παιδιά έχουν την ίδια άποψη για τους φίλους;

- Τι τονίζει ο καθένας τους;

Συμφωνείτε με κάποιον από όλους;

2 Πόσο πολύτιμη είναι η παρέα για τους εφήβους;

- Τι προσφέρει σε σας αυτή η επικοινωνία;

B ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ-ΣΥΖΥΓΙΕΣ

B1 Ενεργητική και παθητική
φωνή

Ακούω και μιλώ

1. Ένας από εσάς να μεταφέρει
καθένα από τα παρακάτω ρήματα

στο α' ενικό πρόσωπο του ενεστώ-
τα και να πει αν ανήκει στην
ενεργητική ή την παθητική φωνή
και ένας άλλος να προσπαθήσει να
σχηματίσει την άλλη φωνή του
ίδιου ρήματος. • Τι παρατηρείτε;

*πρότεινε, είπε, έχει ξεχαστεί,
χρειάζεσαι, εξημέρωσε, θα θυμίζει,
φάνηκε*

2. Στις παρακάτω προτάσεις παρα-
τηρήστε ποια είναι η φωνή των
ρημάτων. • Όσα ρήματα είναι ενεργητικής φωνής δείχνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί και όσα είναι παθητικής ότι το υποκείμενο παθαίνει κάτι ή δεν ισχύει πάντα αυτό;

- *Εκτρέφουν και κότες.* (κείμεν.1)
- *Υπάρχουν κυνηγοί σ' εκείνο τον πλανήτη;* (κείμεν.1)
- *Διαφορετικά θα του εμπιστευτείς πράγματα.* (κείμεν. 4)

– Προδόθηκες από κάποιους φίλους σου; (κείμεν. 4)

Κείμενο 5 [Είσαι σε πάρτι...]

Στις επτά ακριβώς χτύπησε το κουδούνι της πόρτας και το σπίτι γέμισε μονομιás από χαρές και γέλια. Όλα τα παιδιά είχαν φτάσει μαζί. Μιλούσαν όλοι, και ο καθένας βιαζόταν κάτι να πει, λες και είχαν να ιδωθούν μέρες.

Η κυρία Μαρίκα, αφού τους καλωσόρισε, πήγε στην κουζίνα να ετοιμάσει τους μεζέδες, ν' ανάψει το φούρνο να ζεσταίνονται τα τυροπιτάκια. Από το σαλόνι της ερχόταν κάποια ρυθμική-μονότονη μουσική. Η Ρέα είχε βάλει κιόλας ένα δίσκο. «Παράξενο» σκέφτηκε «πώς δεν έβαλαν κανένα από τα έξαλλά τους,

που κάνουν τόση φασαρία...».

– Είναι ο καινούριος δίσκος των Ρόλινγκ Στόουνς, εξήγησε η Ρέα στους φίλους της. Χτες τον αγόρασα, πώς σας φαίνεται; Πού οι παλιοί Στόουνς; Άλλος ρυθμός εντελώς, ντίσκο...

Όλοι όρθιοι άκουγαν μιλώντας, γελώντας. Ο Πέτρος φορούσε ένα πουκάμισο εμπριμέ με λουλούδια και μια μονόχρωμη πράσινη γραβάτα, κι έτσι κοντός που ήταν, έμοιαζε με μικρό κύριο, κωμικό. Ο Αλέξης φορούσε πουλόβερ με ψηλό γιακά, δε σκοτιζόταν για το ντύσιμό του και ήταν πάντα ντυμένος όπως τον βόλευε.

Η Τάνια τού είπε κοροϊδευτικά:

– Καημένε Αλέξη, τότε θα μάθεις να φέρεσαι; Σε πάρτι είσαι κι όχι στο ποδόσφαιρο!

Παραξενεύτηκε ο Αλέξης:

- Γιατί, τι έχω; Η Σόφη γέλασε:
 - Ο Αλέξης έχει προσωπικότητα. Δε χρειάζεται γραβάτες και έξαλλα πουκάμισα για να ξεχωρίζει.
 - Για μένα το λες; τη ρώτησε ο Πέτρος και πήρε ύφος φτιάχνοντας τη γραβάτα του, μπροστά στον καθρέφτη.
 - Και βέβαια για σένα. Μια σταλιά άνθρωπος και μου στολίζεσαι σαν χίπης...
- Ο Πέτρος δε θύμωνε με τα πειράγματα των φίλων του.
- Όταν, κυρά μου, ντύνομαι έτσι, μου φαίνεται πως ψηλώνω.

Ζωρζ Σαρή, *Το ψέμα*, εκδ. Πατάκη,
1996

Διαβάζω και γράφω

1. Συμπληρώστε τον πίνακα με ρήματα από τα κείμενα 1 και 5.

- Έπειτα συμπληρώστε τα κενά που έμειναν με δικούς σας τύπους ρημάτων που θα αφορούν τις σχέσεις σας με τους φίλους σας.

	Ενεργητική φωνή
Ενεστώτας	
Παρατατικός	
Εξακολουθητικός μέλλοντας	
Συνοπτικός μέλλοντας	
Αόριστος	
Παρακείμενος	
Υπερσυντέλικος	
Συντελεσμένος μέλλοντας	

	Παθητική φωνή
Ενεστώτας	
Παρατατικός	
Εξακολουθητικός μέλλοντας	
Συνοπτικός μέλλοντας	
Αόριστος	
Παρακείμενος	
Υπερσυντέλικος	
Συντελεσμένος μέλλοντας	

2. Μεταφέρετε τους τύπους των ρημάτων στην άλλη φωνή και σχηματίστε με αυτά προτάσεις που

θα αναφέρονται στους φίλους
σας/στη φιλία:

δημιουργώ:

θα βρείτε:

αγαπάς:

δεν έχω προδοθεί:

στολίζεσαι:

**3. Συγκεντρώστε από τα κείμενα 3
και 5 όσα ρήματα έχουν μόνο
ενεργητική ή μόνο παθητική φωνή.**

Ρήματα μόνο σε ενεργητική φωνή:

.....

**Ρήματα μόνο σε παθητική φωνή
(αποθετικά):**

.....

**Μαθαίνω για τις φωνές του
ρήματος**

► Τα ρήματα κλίνονται σύμφωνα με
τη φωνή στην οποία ανήκουν.

► Πολλά ρήματα συναντώνται και στην ενεργητική και στην παθητική φωνή. Άλλα έχουν μόνο ενεργητική φωνή και άλλα μόνο παθητική. Αυτά που έχουν μόνο παθητική φωνή λέγονται **αποθετικά**.

► Η ενεργητική και η παθητική φωνή δεν ταυτίζονται πάντα με τη σημασία των ρημάτων. π.χ. **σκέφτομαι**: παθητική φωνή, ενεργητική σημασία

B2

Συζυγίες του ρήματος

Ακούω και μιλώ

1. Προσέξτε τα παρακάτω ρήματα που αναφέρονται στη φιλία. Σε ποια φωνή ανήκουν; • Ποια συλλαβή τους τονίζεται; • Είναι η ίδια σε όλα;

- α. *Γυρεύω φίλους.* (κείμεν. 1)
- β. *Δημιουργώ δεσμούς.* (κείμεν. 1)
- γ. *Λυπάμαι πολύ.* (κείμεν. 2)
- δ. *Προσφέρομαι σε όλους.* (κείμεν. 2)

2. Βρείτε στο κείμενο 3 τα ρήματα που στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα τονίζονται στη λήγουσα.

Διαβάζω και γράφω

1. Απευθυνόμενος σε κάποιο φίλο/κάποια φίλη σας, αλλάξτε τις παρακάτω προτάσεις μεταφέροντας τα ρήματα στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα. Στη συνέχεια, γράψτε τους τύπους που σχηματίσατε στην πρώτη στήλη, στη δεύτερη σημειώστε τη φωνή και στην τρίτη την κατάληξή τους.

**α. Όταν κανείς ψάχνει ένα φίλο,
ψάχνει να βρει κάποιον εχέμυθο.
(κείμεν. 4)**

**β. Κάποια παιδιά με συμπαθούνε.
(κείμεν. 4)**

**γ. Πρέπει όμως να τους
εμπιστευέσαι όλους. (κείμεν. 4)**

**δ. Κι αυτά φοβάμαι ότι σπάνια τα
βρίσκεις σήμερα. (κείμεν. 4)**

Ρήματα	Φωνή	Κατάληξη

**2. Στα ίδια ρήματα σχηματίστε τον
παρατατικό, τον εξακολουθητικό
και συνοπτικό μέλλοντα. • Παρατη-
ρείτε διαφορές στον τονισμό ή στις**

καταλήξεις, συγκρίνοντας ρήματα της ίδιας φωνής, και σε ποιους χρόνους;

Ρήματα	Παρατα- τικός	Εξακολουθητικός Μέλλοντας	Συνοπτικός Μέλλοντας

Παρατηρώ

.....

.....

3. Σχηματίστε το β' ή γ' ενικό πρόσωπο των ρημάτων (όποιο δεν υπάρχει) και γράψτε προτάσεις που θα απευθύνονται στο φίλο/στη φίλη σας (β' ενικό) ή θα μιλούν γι' αυτόν/αυτήν (γ' ενικό). Κλίνονται όλα με τις ίδιες καταλήξεις;

α. Τι ζητάς από μια φίλη; (κείμεν. 4)

β. Αλλά η Πόπη διαφωνεί. (κείμεν. 4)

γ. Πώς φοβάσαι ότι μπορεί να σε προδώσει; (κείμεν. 4)

δ. Γι' αυτό λοιπόν, βαριέμαι λίγο. (κείμεν. 1)

.....

.....

.....

.....

Μαθαίνω για τις συζυγίες του ρήματος

► Όσα ρήματα κλίνονται κατά τον ίδιο τρόπο αποτελούν μια συζυγία. Οι συζυγίες είναι δύο:

- Στην πρώτη συζυγία ανήκουν τα ρήματα που τονίζονται στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεργητικού ενεστώτα στην παραλήγουσα (κατάληξη -ω) και του παθητικού ενεστώτα στην προπαραλήγουσα (κατάληξη -ομαι).

- Στη δεύτερη συζυγία ανήκουν τα ρήματα που τονίζονται στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεργητικού ενεστώτα στη λήγουσα (κατάληξη -ώ) και του παθητικού ενεστώτα στην παραλήγουσα (καταλήξεις -ιέμαι ή -ούμαι, -άμαι).

► Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας διαιρούνται σε δύο τάξεις:

	Α΄ ΤΑΞΗ	Β΄ ΤΑΞΗ
• Ενεργητική φωνή	-ώ, -άς, -ά	-ώ, -είς, -εί
• Παθητική φωνή	-ιέμαι, -ιέσαι, -ιέται	-ούμαι - -είσαι -είται ή -άμαι, -άσαι, -άται

ΤΟ Α΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε στα κείμενά σας τις σύνθετες λέξεις ηλιόλουστη (κείμεν. 1), κατανόηση (κείμεν. 4), μονόχρωμη (κείμεν. 5). • Τι μέρος του λόγου είναι το α΄ συνθετικό κάθε λέξης;

2. Εντοπίστε στα κείμενά σας τις σύνθετες λέξεις εχέμυθος, καθημερινά (κείμεν. 4), μονόχρωμη (κείμεν. 5). • Ψάξτε τη σημασία τους στο λεξικό σας. • Με βάση τη σημασία, βρείτε ποια λέξη είναι το α' συνθετικό καθεμιάς.

- Τι παρατηρείτε για τη μορφή του α' συνθετικού;

Μαθαίνω για το α' συνθετικό

► Το α' συνθετικό μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο, αριθμητικό, ρήμα, επίρρημα, πρόθεση ή αντωνυμία.

			αριθμ
	καρδία +	σπαράζω	
	βγαίνω +	μπαίνω	
	οργανισμός +	μικρός	
	άνθρωπος +	πολύς	επίθετο
	κατσίκι +	άγριο	
	μπολιά +	νερό	
	καλίγρια +	δέτρο	ουσία-στικό
	πώλυ +	κρέας	
ΣΥΝΘΕΤΟ	ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	
	B'	A'	

προσέξτε τη μετακίνηση του τόνου στο σύνθετο

από το αριστικό θέμα

προσέξτε την αλλαγή
στο θέμα του α' συνθετικού

προσέξτε τη μετατροπή
του -ο- σε -ω-

	Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	Β' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	ΣΥΝΘΕΤΟ
αριθμη- τικό	ένας (μονο-) δύο (δι-) πέντε	+ πλευρά + όροφος + έτος	→ μονόπλευρος → διώροφος → πενταετία
επίρ- ρημα	ξανά πάνω	+ διαβάζω + φορώ	→ ξαναδιαβάζω → πανωφόρι
πρόθεση	κατά μετά (μεθ-) αντί	+ πιάνομαι + αύριο + θέση	→ καταπιάνομαι → μεθαύριο → αντίθεση

προσέξτε τη μετακίνηση
του τόνου στο σύνθετο

μια (στενή) κοινωνική σχέση, η οποία βασίζεται στην αμοιβαία αγάπη, συμπάθεια, εκτίμηση». Ψάξτε στο ίδιο λεξικό (έντυπο ή ηλεκτρονικό) τις σημασίες της λέξης όταν χρησιμεύει ως α' συνθετικό. • Βρείτε τις σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό το φιλο-, οι οποίες ορίζονται στις παρακάτω προτάσεις:

– ο καθηγητής που διδάσκει Αρχαία και Νέα Ελληνικά:

.....
– αυτός που του αρέσει κάποιο άθλημα:

.....
– χρήματα που αφήνουμε σε σερβιτόρο:

.....
– αυτός που αγαπάει τα ζώα:

– αυτός που αγαπάει πολύ τα χρήματα:

.....

– ένας από αυτούς ήταν ο Αριστοτέλης:

.....

– αυτός που αγαπάει την ειρήνη:

.....

2. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό της καθεμιάς:

ρήμα:

ουσιαστικό

επίθετο:

αριθμητικό:

αντωνυμία:

Μαρία Πολυδούρη
«Γιατί μ' αγάπησες»

Μόνο γιατί με κράτησες
στα χέρια σου
μια νύχτα και με φίλησες στο στόμα,
μόνο γι' αυτό είμαι ωραία σαν κρίνο
ολάνοιχτο,
κι έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου
ακόμα,
μόνο γιατί με κράτησες
στα χέρια σου.

Ημερολόγιο 2005, Μαρία
Πολυδούρη, επιμ. Χριστίνα
Ντουνιά, εκδ. Μεταίχμιο, 2005

Ζωή Κυτοπούλου, Αγάπη,
Λεξικό Ελλήνων
Καλλιτεχνών, εκδ. Μέλισσα,
1998

1. αγάπη, φιλία, παρέα: Συνδυάστε τα ουσιαστικά του κειμένου 4 με τα παρακάτω επίθετα, ώστε να δημιουργηθούν ονοματικά σύνολα (κάθε επίθετο δεν ταιριάζει μόνο με ένα ουσιαστικό).

*φιλική, φαινομενική, αδελφική,
τρυφερή, σταθερή, βαθιά,
ενδιαφέρουσα, ανειλικρινής,
πραγματική, ανιδιοτελής, στοργική,
αγνή, αιώνια, κακή*

αγάπη

φιλία

παρέα

2. Στο κείμενο 4 υπάρχουν λέξεις ή φράσεις που αφορούν τη φιλία και τους φίλους. Αφού γράψετε, συμπληρώστε και άλλες που

απορρέουν από τις δικές σας φιλικές σχέσεις. • Χρησιμοποιείτε και ιδιαίτερες προσφωνήσεις ή χαρακτηρισμούς (π.χ.) «κολλητή») για τα αγαπημένα σας πρόσωπα;

.....
.....
.....
.....

3. Το αντώνυμο της φιλίας είναι η έχθρα, το μίσος. • Ξεχωρίστε σε δύο στήλες τις εκφράσεις που σας δίνονται, ώστε να ταιριάζουν σε καθεμιά από αυτές τις λέξεις:

έχω αγαθές σχέσεις, συμπαθώ, τρέφω αντιπάθεια, αποστρέφομαι κάποιον, σχετίζομαι, συνδέομαι φιλικά, περιβάλλω με συμπάθεια, φιλιώνω, μου εμπνέει αποστροφή, μισώ θανάσιμα, τρέφω μίσος, διακόπτω τις φιλικές σχέσεις,

**τα πάμε καλά, μονοιάζω,
επιβουλεύομαι, διαλύω τη φιλία,
καλλιεργώ μίσος, εχθρεύομαι, κάνω
φίλους, τα 'χουμε καλά**

φιλία	έχθρα-μίσος

4. Ξαναγράψτε τις φράσεις μεταφέροντας τα ρήματα με έντονους χαρακτήρες στον αόριστο:

α. Αρχίζω να καταλαβαίνω. (κείμεν. 1)

.....

β. Δημιουργώ δεσμούς. (κείμεν. 1)

.....

γ. Τους υπόλοιπους θα τους εκτιμάς. (κείμεν. 4)

.....

δ. Όμως η αλεπού ξαναγουρίζει στην προηγούμενη σκέψη της. (κείμεν. 1)

.....

Μαθαίνω ότι:

► Τα ρήματα σε -ίζω γράφονται με **ι και στον αόριστο λήγουν σε **-ισα** (εξαιρέσεις βλ. Γραμματική).**

- ▶ Τα ρήματα της β΄ συζυγίας γενικά έχουν αόριστο σε -ησα.
- ▶ Τα ρήματα με διπλό ενεστώτα σε -ώ και -ίζω έχουν αόριστο σε -ισα. Π.χ. γυρνώ και γυρίζω → αόριστος: γύρισα.

Ε

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Ακούω και μιλώ

1. Περιγράψτε σκηνές γέλιου και διασκέδασης που ζήσατε την προηγούμενη χρονιά με τους φίλους σας. (Μπορείτε να αναφερθείτε σε σκηνές γέλιου στην τάξη ή στο διάλειμμα, σε σκηνές διασκέδασης με τους φίλους σε μια εκδρομή.)
2. Εσύ, ένας συμμαθητής και μία συμμαθήτριά σου συζητάτε για τη

φιλία σήμερα (αν υπάρχει, τι είδους φιλίες υπάρχουν κτλ.).

3. Οι περισσότεροι πιστεύουν ότι οι φίλοι είναι πολύτιμοι για τη ζωή ενός ανθρώπου. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν σήμερα αληθινοί φίλοι. Τρεις από σας θα αναλάβουν να υποστηρίξουν την πρώτη άποψη και τρεις τη δεύτερη. Αφού οι δύο ομάδες προετοιμάσουν τα επιχειρήματά τους από την προηγούμενη μέρα, θα κάνουν ένα διάλογο στην τάξη.

Κριτήρια αξιολόγησης

Κάθε ομάδα θα έχει περιορισμένο χρόνο (2-3 λεπτά) και θα πρέπει να απαντά στις θέσεις της άλλης ομάδας. Ο διάλογος δεν πρέπει να κρατήσει περισσότερο από 15 λεπτά.

Οι υπόλοιποι συμμαθητές θα κρίνουν στο τέλος ποια ομάδα ήταν καλύτερη. Τα κριτήρια θα είναι π.χ. ποια ομάδα κατάφερε να απορρίψει τα επιχειρήματα της άλλης, ποια απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις της άλλης, ποιας ο λόγος ήταν περισσότερο περιεκτικός κτλ.

Διαβάζω και γράφω

1. Σε μία σελίδα του ημερολογίου σας γράψτε για τον πιο καλό σας φίλο ή φίλη (πότε και κάτω από ποιες συνθήκες άρχισε η φιλία σας, ποια τα χαρακτηριστικά του φίλου ή της φίλης – σωματικά, ψυχικά, πνευματικά–, ποιες δυσκολίες ή κρίσεις πέρασε η φιλία σας, ποιες σκέψεις κάνετε για το μέλλον της φιλίας σας κτλ.). • Γράψτε το κείμενο σε 2-3 παραγράφους

ακολουθώντας τα εξής βήματα:

A' ΦΑΣΗ

- Πριν γράψετε το κείμενο, διαμορφώστε ένα γενικό διάγραμμά του, το οποίο μπορείτε να συζητήσετε με τον καθηγητή και την τάξη.
- Γράψτε το κείμενο με βάση το διάγραμμα αυτό.
- Ανταλλάξτε τα γραπτά με τους συμμαθητές σας, για να λάβετε υπόψη τις παρατηρήσεις τους σε επίπεδο ορθογραφίας, στίξης και σύνταξης.
- Παραδώστε το τελικό κείμενο στον καθηγητή.

B' ΦΑΣΗ

- Στις παρατηρήσεις του καθηγητή περιλαμβάνονται η ανάγκη ακριβολογίας στο λεξιλόγιο και η βελτίωση της οργάνωσης του κειμένου με τη χρήση

των κατάλληλων συνδετικών λέξεων. Βελτιώστε το κείμενό σας με βάση τις παρατηρήσεις αυτές.

2. Γράψτε κατευθείαν το κείμενο σας στον ηλεκτρονικό υπολογιστή: προσπαθήστε να διορθώσετε τα ορθογραφικά λάθη με τη βοήθεια του σχετικού προγράμματος που υπάρχει σ' αυτόν. • Δίπλα δημιουργήστε έναν πίνακα με δύο στήλες: α) διόρθωσης των λαθών και β) δικαιολόγησης της διόρθωσης αυτής.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΛΑΘΩΝ

Διόρθωση λαθών	Δικαιολόγηση της διόρθωσης

Διαθεματική εργασία

 «Η φιλία των ανθρώπων: από το παρελθόν στο παρόν». Χωρισμένοι σε ομάδες και σε συνεργασία με τους καθηγητές διάφορων μαθημάτων επιχειρήστε να συγκεντρώσετε υλικό για:

**α. τη φιλία στην πορεία της ιστορίας (υλικό και κείμενα από το μάθημα της Ιστορίας, των Αρχαίων Ελληνικών, των Καλλιτεχνικών),
β. τη φιλία στη σύγχρονη πνευματική δημιουργία (υλικό από το χώρο της μουσικής, της λογοτεχνίας, του κινηματογράφου κτλ.),
γ. τη φιλία στην καθημερινή ζωή (φωτογραφικό υλικό και κείμενα σχετικά με τις φιλικές σχέσεις των μαθητών, μαθητικά άλμπουμ, ρεπορτάζ των εφημερίδων κτλ.).**

► Παρουσιάστε τη διαθεματική εργασία σε μια συνάντηση σχολείων από την Ελλάδα ή από άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

**Φιλία είναι ένα αίσθημα, γεννιέται
μ' ένα βλέμμα, ζει μ' ένα χαμόγελο
πεθαίνει μ' ένα ψέμα.**

«friendship»

**Συμφωνώ
girlship**

**Φίλος ρώτησε φίλο Τι πάει να
πεί... Φιλία κ' εκείνος του απαντά:
«Ποια είναι η κυρία?»
«Γ+Ζ=?»**

**Φιλία = ένα ξεχασμένο βιβλίο σ'
ένα αραχνιασμένο συρτάρι.**

“CRAZY”

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

► Οι φωνές των ρημάτων είναι η και η

► Όσα ρήματα έχουν μόνο παθητική φωνή λέγονται

► Γράψτε τη συζυγία των ρημάτων (στη β' συζυγία επισημάνετε και την τάξη τους):

εκτιμώ →

διαφωνώ →

ξεχωρίζω →

ξεχνιέμαι →

► Τι μέρος του λόγου είναι το α' συνθετικό των λέξεων;

κάτασπρος:

τριφύλλι:

Σαββατοκύριακο:

ανεβοκατεβαίνω:

4η ενότητα

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

**ένθετο «ΤΟ ΒΗΜΑ/ΙΣΤΟΡΙΑ»,
εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 2003,**

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα διαβάσουμε και θα συζητήσουμε για το σχολείο στο παρελθόν και στο μέλλον.
- Θα αναγνωρίσουμε τις διαθέσεις του ρήματος.
- Θα κατανοήσουμε το ρόλο του αντικειμένου σε μια πρόταση και θα γνωρίσουμε τις διάφορες μορφές του.
- Θα δούμε πώς οργανώνεται και αποκτά συνοχή ένα ευρύτερο κείμενο.

A ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1 [Η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα]

Μπορούμε λοιπόν να πούμε πως στην Αθήνα η εκπαίδευση ήταν σχεδόν εντελώς ελεύθερη και ότι την είχαν αφήσει στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Ακόμα και για μια ειδική περίπτωση, για «τα ορφανά του Έθνους», δηλαδή για τους γιους των πολιτών που είχαν σκοτωθεί για την πατρίδα, που η συντήρησή τους γινόταν με έξοδα του δημοσίου, το κράτος περιοριζόταν να πληρώνει για την εκπαίδευση αυτών των ορφανών σε ιδιωτικούς δασκάλους. Κατά τον ίδιο τρόπο, το

480 π.Χ., όταν οι Αθηναίοι, επειδή πλησίαζε ο Ξέρξης, μετέφεραν τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους στην Τροιζήνα, «οι κάτοικοι της Τροιζήνας» μας λέει ο Πλούταρχος «αποφάσισαν να τρέφονται οι πρόσφυγες με έξοδα του κράτους, να παίρνει ο καθένας τους δύο οβολούς, και τα παιδιά να έχουν το ελεύθερο να μαζεύουν φρούτα από παντού, και να πληρώνει το κράτος το μισθό για τους δασκάλους τους».

Κανονικά –εννοείται– οι γονείς πλήρωναν για τη μόρφωση των παιδιών τους. Καθώς ήταν φυσικό, οι γιοι των πλούσιων πολιτών ή αυτών που ήταν εύποροι μπορούσαν να συνεχίζουν τις σπουδές τους μέχρι την εφηβεία, ενώ οι γιοι των φτωχών σταματούσαν νωρίτερα, συνήθως μόλις έπαιρναν τις βάσεις. Μερικά παιδιά πάλι

μάθαιναν ίσα ίσα να διαβάζουν. Γνωρίζουμε το ανέκδοτο μ' εκείνο τον Αθηναίο που το 482 π.Χ. ζήτησε από τον Αριστείδη να γράψει το ίδιο του το όνομα επάνω σ' ένα όστρακο, γιατί ο ίδιος δεν ήξερε να γράφει. Αλλά η μόρφωση φαίνεται πως είχε μεγάλη διάδοση στην Αθήνα σ' όλο τον πέμπτο αιώνα· κατά το τελευταίο τρίτο αυτού του αιώνα, στα χρόνια δηλαδή του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν υπάρχουν αγράμματοι ανάμεσα στα πρόσωπα του Αριστοφάνη: ακόμα κι ο χωριάτης Στρεψιάδης στις Νεφέλες, ακόμα κι ο χοντρός αλλαντοπώλης Αγοράκριτος στους *Ιππείς* ξέρουν τα γραμματάκια τους.

Robert Flacelière, *Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων*, μτφρ. Γεράσιμος Βανδώρος, εκδ. Παπαδήμα, 1998

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα ήταν ευθύνη του κράτους ή θέμα αποκλειστικά των ατόμων;

2 Υπήρχαν διαφορές και ανισότητες στην εκπαίδευση των Αθηναίων νέων εκείνη την εποχή; • Τι συμπέρασμα βγαίνει από τα πρόσωπα των κωμωδιών του Αριστοφάνη για την παιδεία στην Αθήνα τα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου;

Κείμενο 2 «Να 'σαι καλά δάσκαλε!»

Και σε λίγον καιρό, όταν στο μάθημα των Νέων Ελληνικών μπήκαμε στα δημοτικά τραγούδια, ο καθηγητής μας έφεγγε πια ολόκληρος. Μας έφερνε από το σπίτι του βιβλία διάφορα, μας

διάβαζε από μέσα. Έφερνε δίσκους, μαγνητόφωνα, σλάιντς. Μόλις τελείωνε το μάθημα του βιβλίου, μας έκαμνε προβολές, για να μας δείξει τόπους, φορεσιές, σπίτια, και έβαζε σιγανά στο μαγνητόφωνο ή στο πικάπ δίσκους με δημοτικά τραγούδια ν' ακούμε. Μας παρακινούσε μάλιστα ν' ακολουθούμε κι εμείς σιγοτραγουδώντας και έδινε αυτός πρώτος το παράδειγμα. Τα παιδιά ξεφοβήθηκαν και ξεντράπηκαν. Και μερικά που είχαν καλή φωνή, ζήτησαν από μόνα τους να πούνε τραγούδια του τόπου. Ο καθηγητής κατενθουσιάστηκε. Μας φάνηκε μάλιστα για μια στιγμή σαν δακρυσμένος, μα ίσως και να μην ήταν. Όσο τα άλλα τραγουδούσαν, δυο τρία παιδιά, αγόρια και κορίτσια, χόρευαν το τραγούδι μες στην τάξη σιγανά. Στο τέλος,

χειροκροτήσαμε αυθόρμητα και μόνο τότε είδαμε τον καθηγητή μας κάπως στεναχωρημένο. «Θ' ανησυχήσουμε τους άλλους» μας είπε. Πού να ήξερε τι γινόταν προηγουμένως, με κάτι άλλους καθηγητές. Τι φασαρία και τι κακό, κι αυτό χωρίς χορούς και τραγούδια.

Και πραγματικά, βγαίνοντας διάλειμμα, από τις ερωτήσεις που μας έκαναν τα άλλα παιδιά, διαπιστώσαμε πως μόνο το χειροκρότημά μας είχαν ακούσει. Τους εξηγήσαμε και μας κοίταζαν κατάπληκτοι. «Και δεν κάνετε μάθημα;» μας ρωτούσαν. «Μάθημα δεν είναι αυτό;» τους απαντούσαμε. «Εσείς, που κάνετε αλλιώτικο μάθημα, τι ξέρετε για δημοτικά τραγούδια, σκοπούς, ακόμα και χορούς; Ξέρετε αυτό, ξέρετε εκείνο, ξέρετε το άλλο;» τους αρχίσαμε. Δεν ήξεραν οι καημένοι

τίποτα, περιττό να το πούμε. Αλλά ήξεραν πολύ καλά από κατάλογο, άγριες ή φαρμακερές φωνές και τρεμούλες.

Γιώργος Ιωάννου, «Να 'σαι καλά, δάσκαλε!», στο *Εφήβων και μη*, εκδ. Κέδρος, 1998

**«Εμείς του '60 οι εκδρομείς»,
Ημερολόγιο 1999, εκδ. Μεταίχμιο,
1999**

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Με ποιους τρόπους ο καθηγητής έκανε τους μαθητές να εκφράσουν ελεύθερα στην τάξη ό,τι ένιωθαν για τα δημοτικά τραγούδια;

2 Τι κατάλαβαν οι μαθητές σχετικά με τη διδασκαλία αυτή και πώς το εξήγησαν στους άλλους μαθητές του σχολείου;

Κείμενο 3 [Διαβατήριο για τη ζωή η βασική εκπαίδευση]

Ο απολογισμός των προσπαθειών που καταβλήθηκαν κατά τον 20ό αιώνα για την αύξηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών χαρακτηρίζεται από έντονες αντιθέσεις. Ο αριθμός των μαθητών στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε όλο

τον κόσμο αυξήθηκε από 250 περίπου εκατομμύρια το 1960 σε περισσότερα από 1.000 εκατομμύρια σήμερα. Ο αριθμός των ενηλίκων που γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση σχεδόν τριπλασιάστηκε μέσα σ' αυτό το χρονικό διάστημα, και από 1.000 περίπου εκατομμύρια που ήταν το 1960 ξεπερνά τα 2.700 εκατομμύρια σήμερα. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη 885 εκατομμύρια αναλφάβητοι ενήλικες στον κόσμο, και πιο συγκεκριμένα, δύο στις πέντε γυναίκες και ένας στους πέντε άντρες. Η φοίτηση στη βασική εκπαίδευση απέχει πολύ από το να είναι καθολική. Το ίδιο ισχύει και για την ολοκλήρωση της φοίτησης σ' αυτήν. Εκατόν τριάντα εκατομμύρια παιδιά δεν έχουν πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ άλλα 100 εκατομμύρια

γράφονται στο σχολείο αλλά δε συμπληρώνουν τα τέσσερα χρόνια φοίτησης σ' αυτό, που θεωρούνται ως το ελάχιστο ασφαλές όριο για να μην ξεχάσουν όσα έμαθαν, δηλαδή την ανάγνωση και τη γραφή. Η ανισότητα των δύο φύλων, παρόλο που αμβλύνεται, εξακολουθεί να είναι σκανδαλωδώς μεγάλη παρά τα συντριπτικά αποδεικτικά στοιχεία που υπάρχουν για το πόσο ωφελείται ολόκληρη η κοινωνία από την εκπαίδευση των γυναικών. Για να προσεγγίσουμε εκείνους που παραμένουν αποκλεισμένοι από την εκπαίδευση, δεν αρκεί μόνο να επεκτείνουμε τα εκπαιδευτικά συστήματα που ήδη υπάρχουν. Χρειάζεται να σχεδιάσουμε και να αναπτύξουμε νέα πρότυπα εκπαίδευσης και νέα συστήματα μετάδοσης της γνώσης,

προσαρμοσμένα σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, με συντονισμένη προσπάθεια, που θα στοχεύει στην εξασφάλιση επαρκούς και ποιοτικά υψηλής βασικής εκπαίδευσης για κάθε παιδί και για κάθε ενήλικα.

Η βασική εκπαίδευση θα μπορούσε να οριστεί ως μια αρχική εκπαίδευση (επίσημη ή ανεπίσημη), η οποία καλύπτει την ηλικιακή περίοδο από το 3ο περίπου ως το 12ο τουλάχιστον έτος. Η βασική εκπαίδευση είναι αναντικατάστατο «διαβατήριο για τη ζωή», που επιτρέπει σε όλους να επωφεληθούν από αυτήν, να επιλέγουν αυτό που θέλουν να κάνουν, να συμμετέχουν στην οικοδόμηση του κοινού μέλλοντος και να μαθαίνουν διαρκώς. Η βασική εκπαίδευση είναι αναγκαία, αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε με

επιτυχία την ανισότητα τόσο ανάμεσα στα δύο φύλα όσο και μεταξύ και εντός των διάφορων χωρών. Αποτελεί το πρώτο βήμα στην προσπάθεια άμβλυνσης των σοβαρών διακρίσεων που ταλαιπωρούν πολλές ανθρώπινες ομάδες, όπως είναι οι γυναίκες, οι αγροτικοί πληθυσμοί, οι φτωχοί των πόλεων, οι περιθωριοποιημένες εθνικές μειονότητες, τα εκατομμύρια παιδιών που εργάζονται και δεν πηγαίνουν σχολείο.

UNESCO, *Εκπαίδευση, ο θησαυρός που κρύβει μέσα της*, Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα υπό την προεδρία του Jacques Delors, μτφρ. Ομάδα εργασίας του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, εκδ. Gutenberg, 1999

ένθετο «ΤΟ ΒΗΜΑ
/ΙΣΤΟΡΙΑ» εφημ.
ΤΟ ΒΗΜΑ, 2003

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Ποια σημαντικά βήματα έγιναν στην εκπαίδευση μετά το 1960 αλλά και ποια προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν;

2 Τι είναι η βασική εκπαίδευση και γιατί είναι τόσο αναγκαία, ώστε να χαρακτηρίζεται «διαβατήριο για τη ζωή»;

Κείμενο 4 [Οι νέες τεχνολογίες θα αλλάξουν την εκπαίδευση]

School.gr

<http://www.school.gr>

Ακόμα και οι πιο παραδοσιακοί παιδαγωγοί έχουν αντιληφθεί πλέον ότι η τεχνολογία παρέχει στην εκπαίδευση πρωτόγνωρες δυνατότητες και την ωθεί προς ενδιαφέρουσες αλλαγές. Για παράδειγμα, μας επιτρέπει να διερευνούμε υποθετικά ερωτήματα, να προσομοιώνουμε καταστάσεις και φαινόμενα, να κάνουμε ορατά πράγματα που διαφορετικά θα

έμεναν αόρατα και να κατανοούμε με σαφήνεια αφηρημένες έννοιες. Αυτή η παραδοχή δεν έγινε βεβαίως από τη μια μέρα στην άλλη.

Ο πρώτος στόχος που θέτει η κοινωνία του 21ου αιώνα για την αλλαγή του σχολείου είναι η εκπαίδευση να αρχίζει με βάση τις ανάγκες του μαθητή. Αντί δηλαδή το παιδί να προσαρμόζεται σε ένα πρόγραμμα σπουδών, θα πρέπει το πρόγραμμα αυτό να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του παιδιού. Οι πολυπληθείς τάξεις παιδιών με το ενιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα και σύστημα βαθμολόγησης κρίνονται πλέον ανεπαρκείς και ζητούνται αλλαγές που θα επιτρέψουν την κάλυψη των αναγκών κάθε παιδιού, τώρα και στο μέλλον.

Ο αμέσως επόμενος στόχος της αλλαγής είναι να αλλάξει το περιβάλλον μάθησης. Και εδώ εμφανίζεται πλέον ως πολύτιμος αρωγός η νέα τεχνολογία με τις δυνατότητες που παρέχει. Η τάξη του αυριανού σχολείου δε θα περικλείεται πλέον από τους γνωστούς τέσσερις τοίχους, αλλά θα «μεταφέρεται» όπου το παιδί μπορεί να μάθει: κάθε τάξη θα είναι συνδεδεμένη μέσω του διαδικτύου με έναν απέραντο ιστό μάθησης, όπου το παιδί θα μπορεί να στραφεί για να αναζητήσει γνώσεις, παραδείγματα, απαντήσεις και λύσεις στα θέματα που του ανατέθηκαν, να συζητά με συμμαθητές που έχουν το ίδιο θέμα, να συμμετέχει σε ομάδες εργασίας και παρέες με κοινά μορφωτικά ενδιαφέροντα. Η τηλεκπαίδευση και

τα CD πολυμέσων θα είναι τα βασικά εργαλεία αυτής της τάξης. Παράλληλα, όμως, θα πρέπει να αλλάξει και ο ρόλος του δασκάλου. Από τον ως τώρα ρόλο του μεταδότη γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να περάσει σε εκείνον του καθοδηγητή της αυτοδιδασκαλίας των μαθητών. Με άλλα λόγια, χρησιμοποιώντας την τεχνολογία για να εντοπίζει τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε μαθητή ώστε να του βρίσκει τα κατάλληλα μονοπάτια αναζήτησης της γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα επιστρέφει στον αυθεντικό –και ξεχασμένο– ρόλο του σωκρατικού δασκάλου. Θα πάψει πλέον να βλέπει τους μαθητές του ως παθητικούς αποδέκτες της διδασκαλίας του και θα τους παρέχει ευρύτερα χρονικά περιθώρια να κρίνουν, να σκέφτονται, να

εφαρμόζουν, να συνθέτουν και να οραματίζονται. Ο δάσκαλος θα είναι το επίκεντρο της αναζήτησης της γνώσης, αλλά ποτέ πια η αυθεντία. Ο Σωκράτης, δύομισι χιλιάδες χρόνια μετά, φαίνεται ότι είχε –και σε αυτό– δίκιο.

Τ. Καφαντάρης, «Οι 10 τεχνολογικές καινοτομίες που θα αλλάξουν την εκπαίδευση», ένθετο «BHMASCIENCE», εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 12/1/2003 (Διασκευή)

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Πώς μπορεί να βοηθήσει η τεχνολογία, ώστε ν' αλλάξει το «περιβάλλον μάθησης» στο σχολείο;

2 Ποιος ρόλος προδιαγράφεται για το δάσκαλο στο σχολείο του

μέλλοντος στο οποίο θα αξιοποιείται η τεχνολογία;

Β ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ ΡΗΜΑΤΑ –ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

B1 Οι διαθέσεις του ρήματος

Ακούω και μιλώ

1. Θέτει, εμφανίζεται, ζητούνται, θα επιτρέψουν, κάνουμε, οραματίζονται. Σε ποια φωνή βρίσκονται τα παραπάνω ρήματα του κειμένου 4;

2. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 4 βρείτε πέντε ρήματα που να δείχνουν ενέργεια (δράση) του υποκειμένου.

Διαβάζω και γράφω

1. α. Οι Αθηναίοι μετέφεραν τα παιδιά και τις γυναίκες στην Τροιζήνα. (κείμεν. 1)

β. Ο καθηγητής παρακινούσε τους μαθητές. (κείμεν. 2)

Σ' αυτές τις φράσεις το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργειά του μεταβαίνει κάπου. Ξαναγράψτε τις φράσεις χρησιμοποιώντας ως υποκείμενο των ρημάτων τις υπογραμμισμένες λέξεις. • Το υποκείμενο ενεργεί ή δέχεται μια ενέργεια;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 2. α. Ο καθηγητής μας έφεγγε ολόκληρος. (κείμεν. 2)**
β. Δυο τρία παιδιά χόρευαν το τραγούδι μες στην τάξη. (κείμεν. 2)
γ. 100 εκατομμύρια παιδιά γράφονται στο σχολείο (από τους γονείς τους). (κείμεν. 3)
δ. Τρέφονται οι πρόσφυγες με έξοδα του κράτους. (κείμεν. 1)
ε. Παραμένουν αποκλεισμένοι από την εκπαίδευση. (κείμεν. 3)

Ποιος ενεργεί σε καθεμιά από τις προηγούμενες προτάσεις; • Ποια λέξη δέχεται την ενέργεια του ρήματος; • Το ρήμα δείχνει σε όλες τις περιπτώσεις ότι το υποκείμενο ενεργεί;

- α.**
.....
β.
.....

γ.
.....

δ.
.....

ε.
.....

3. – Η βασική εκπαίδευση επιτρέπει σε όλους να επωφεληθούν από αυτήν. (κείμεν. 3)

– Ολόκληρη η κοινωνία ωφελείται από την εκπαίδευση των γυναικών. (κείμεν. 3)

Βρείτε το υποκείμενο των ρημάτων με έντονους χαρακτήρες. • Από ποια λέξη δέχεται ενέργεια;

υποκείμενο

.....
.....
.....
.....

δέχεται ενέργεια

.....
.....
.....
.....

Μαθαίνω για τη **διάθεση του ρήματος** και την **παθητική σύνταξη**

► Η διάθεση αναφέρεται στη σημασία του ρήματος και στη σχέση που έχει με το υποκείμενό του και διακρίνεται σε **ενεργητική, παθητική, μέση και ουδέτερη.**

► Τα ρήματα, ως προς τη διάθεσή τους, είναι

- **ενεργητικά**, όταν το υποκείμενο ενεργεί (παράδ. 2α, β)

- **παθητικά**, όταν το υποκείμενο δέχεται ενέργεια από άλλον (παράδ. 2γ)

- **μέσα**, όταν το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια γυρίζει στο ίδιο (παράδ. 2δ)

- **ουδέτερα**, όταν το υποκείμενο βρίσκεται σε μια κατάσταση (παράδ. 2ε).

- ▶ Η διάθεση του ρήματος είναι ανεξάρτητη από τη φωνή στην οποία ανήκει· δηλαδή, ένα ρήμα μπορεί να βρίσκεται στην ενεργητική φωνή και να έχει παθητική διάθεση (*Μαύρισα από τον ήλιο*) ή να βρίσκεται στην παθητική φωνή και να έχει ενεργητική διάθεση (*Χρειάζομαι χρόνο*).
- ▶ Όταν διατυπώνουμε ένα νόημα με ρήμα παθητικής διάθεσης, έχουμε παθητική σύνταξη.
- ▶ Στην παθητική σύνταξη, το προθετικό σύνολο (συνήθως από + αιτιατική) που φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα από το οποίο παθαίνει κάτι το υποκείμενο λέγεται ποιητικό αίτιο (*Διαβάζω και γράφω, 3*).

4. Ποιο ρήμα μέσης διάθεσης πιστεύετε ότι αντιστοιχεί σε κάθε σκίτσο;

B2

Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα

Ακούω και μιλώ

1. Στο κείμενο 2 γίνεται λόγος για γεγονότα που διαδραματίζονται σε ένα σχολείο. Ποια ρήματα στην 1η παράγραφο δείχνουν τι κάνει ο καθηγητής και ποια τι κάνουν τα παιδιά;

2. Στο κείμενο 1 συναντούμε τα ρήματα *περιοριζόταν, πλησίαζε, παίρνει, σταματούσαν, ζήτησε*. Ποια από αυτά χρειάζονται κάποιο συμπλήρωμα για να ολοκληρωθεί το νόημά τους και ποια όχι;

Κείμενο 5 [Η Νέα Παιδαγωγική!]

Στην τετάρτη τάξη βασίλευε και κυβερνούσε ο Διευθυντής του Δημοτικού. [...] Μας είχε έρθει σπουδασμένος από την Αθήνα κι είχε φέρει, λέει, μαζί του τη Νέα Παιδαγωγική· θαρρούσαμε πως θα 'ταν καμιά νέα γυναίκα και την έλεγαν Παιδαγωγική· μα όταν τον αντικρίσαμε για πρώτη φορά, ήταν ολομόναχος· η Παιδαγωγική έλειπε, θα 'ταν σπίτι. Κρατούσε ένα μικρό

στριφτό βούρδουλα, μας έβαλε στη γραμμή κι άρχισε να βγάζει λόγο.

Νίκος Καζαντζάκης, *Αναφορά στον Γκρέκο*, εκδ. Ελένης Ν. Καζαντζάκη, 1971

«Εμείς του '60 οι εκδρομείς»,
Ημερολόγιο 1999,
εκδ. Μεταίχμιο, 1999

Διαβάζω και γράφω

1. Παρατηρήστε τις παρακάτω ενέργειες του πρωταγωνιστή του κειμένου 5:

Ο Διευθυντής βασίλευε (α)
κυβερνούσε (β)
είχε έρθει (γ)
είχε φέρει τη Νέα
Παιδαγωγική (δ)

**κρατούσε ένα μικρό
στριφτό βούρδουλα (ε)**

**Και τα πέντε παραπάνω ρήματα
είναι ενεργητικά. Ποια από αυτά
χρησιμοποιούνται χωρίς
συμπλήρωμα; • Ποια έχουν
κάποιο συμπλήρωμα στο οποίο
μεταβαίνει η ενέργεια του ρήματος;**

**Χωρίς συμπλήρωμα
χρησιμοποιούνται τα**

.....
.....

Έχουν συμπληρώματα τα

.....
.....

**Μεταβαίνει η ενέργεια του
ρήματος στα**

.....
.....

**2. Κρατούσε ένα μικρό στριφτό
βούρδουλα. Άρχισε να βγάζει λόγο.**

Η ενέργεια του ρήματος μεταβαίνει σε κάποιο συμπλήρωμα. Τι παρατηρείτε στα ίδια ρήματα στις ακόλουθες προτάσεις;

Το διάλειμμα κράτησε πάνω από μισή ώρα. Η εκδήλωση άρχισε μετά τις εννέα.

Παρατηρώ ότι

.....
.....
.....

Μαθαίνω για τα **μεταβατικά**
και **αμετάβατα ρήματα**

- ▶ Τα ρήματα που δείχνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου δε μεταβαίνει σε κάτι άλλο λέγονται **ενεργητικά αμετάβατα** (Διαβάζω και γράφω, 1α, β, γ).

► Τα ρήματα που δείχνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου μεταβαίνει σε άλλο πρόσωπο ή πράγμα λέγονται **ενεργητικά μεταβατικά** (1δ, ε).

► Πολλά ρήματα της νέας ελληνικής γλώσσας είναι και μεταβατικά και αμετάβατα, σε διαφορετικό όμως κάθε φορά γλωσσικό περιβάλλον (2).

Π.χ. *Άρχισε να βγάζει λόγο – Η εκδήλωση άρχισε μετά τις εννέα.*

B3

Αντικείμενο – Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα

Κείμενο 6 [Μιλάτε με το διπλανό σας]

Έχετε προσέξει πως, όταν θέλει κανείς να

μιλήσει με τους συμμαθητές του μέσα στην τάξη, έχει συνέχεια προβλήματα; Φυσικά, μπορείτε να μιλάτε με το διπλανό σας, αλλά ακόμα κι όταν μιλάτε χαμηλόφωνα, η δασκάλα σας ακούει και σας λέει: «Αφού έχεις τόσο πολλή όρεξη να μιλήσεις, έλα στον πίνακα για να δούμε αν είσαι πάντα τόσο φλύαρος!» και σας ρωτάει να της πείτε όλες τις επαρχίες με τις πρωτεύουσές τους, κι αυτό δημιουργεί ένα σωρό ιστορίες. Μπορεί βέβαια κανείς να συνεννοείται γράφοντας σε ένα χαρτί και ύστερα να το κάνει σαΐτα και να το πετάει σ' αυτόν που θέλει, αλλά και τότε πάλι, σχεδόν πάντα, η δασκάλα το βλέπει και ζητάει να της το πάμε και ύστερα να το πάμε στο διευθυντή και επειδή συνήθως γράφει «Ο Ρούφους είναι βλάκας, δώστε το και σ' άλλους» ή

«Ο Εντ είναι χαζός, δώστε το και σ' άλλους», ο διευθυντής θα σας πει πως θα καταντήσετε αγράμματοι, θα γίνετε αλήτες και πως αυτό θα κάνει τους γονείς σας να πονέσουν πολύ και πως σκοτώνονται για να σας αναθρέψουν σωστά. Και στο τέλος σάς τιμωρεί!

**Ρενέ Γκοσινί - Σαν Ζακ Σανπέ,
Ο μικρός Νικόλας και η παρέα του,
μτφρ. Ανδρέας Καρακίτσιος, εκδ.
Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2000**

Ακούω και μιλώ

1. Αντικαταστήστε με δικά σας παραδείγματα από τη σχολική ζωή το συμπλήρωμα που είναι με έντονους χαρακτήρες: (Ο καθηγητής) έφερνε δίσκους. Διαπιστώσαμε πως μόνο το χειροκρότημα μας είχαν ακούσει. (κείμεν. 2)

2. Βρείτε τα συμπληρώματα των παρακάτω ρημάτων.

α. Και δεν κάνετε μάθημα; (κείμεν. 2)

β. Τους εξηγήσαμε και μας κοίταζαν κατάπληκτοι. (κείμεν. 2)

γ. Ζήτησε από τον Αριστείδη να γράψει το όνομά του. (κείμεν. 1)

δ. Έκαμνε προβολές, για να μας δείξει τόπους, φορεσιές, σπίτια. (κείμεν. 2)

ε. Μας έφερνε από το σπίτι του βιβλία. (κείμεν. 2)

Διαβάζω και γράφω

1. Ξέρετε αυτό, ξέρετε εκείνο, ξέρετε το άλλο; (κείμεν. 2):

Απευθυνόμενοι στους συμμαθητές σας, χρησιμοποιήστε το ίδιο ρήμα και αντικαταστήστε τις αντωνυμίες με:

α. ουσιαστικά

.....

**β. προτάσεις που να αρχίζουν με
ότι**

.....

.....

.....

**γ. προτάσεις που να αρχίζουν με
ερωτηματική αντωνυμία ή
ερωτηματικό επίρρημα.**

.....

.....

.....

**2. να μιλήσει με τους συμμαθητές
του, να της πείτε όλες τις επαρχίες,
δημιουργεί ένα σωρό ιστορίες, να
το πετάει σ' αυτόν..., ζητάει να της
το πάμε, θα σας πει πως θα
καταντήσετε αγράμματοι. (κείμεν. 6)
Ποια μορφή έχουν τα αντικείμενα**

που συνοδεύουν τα ρήματα με έντονους χαρακτήρες στις παραπάνω φράσεις; • Μερικά από τα ρήματα των φράσεων αυτών έχουν δύο αντικείμενα· εντοπίστε τα.

Ρήματα	Αντικείμενα	Μορφή

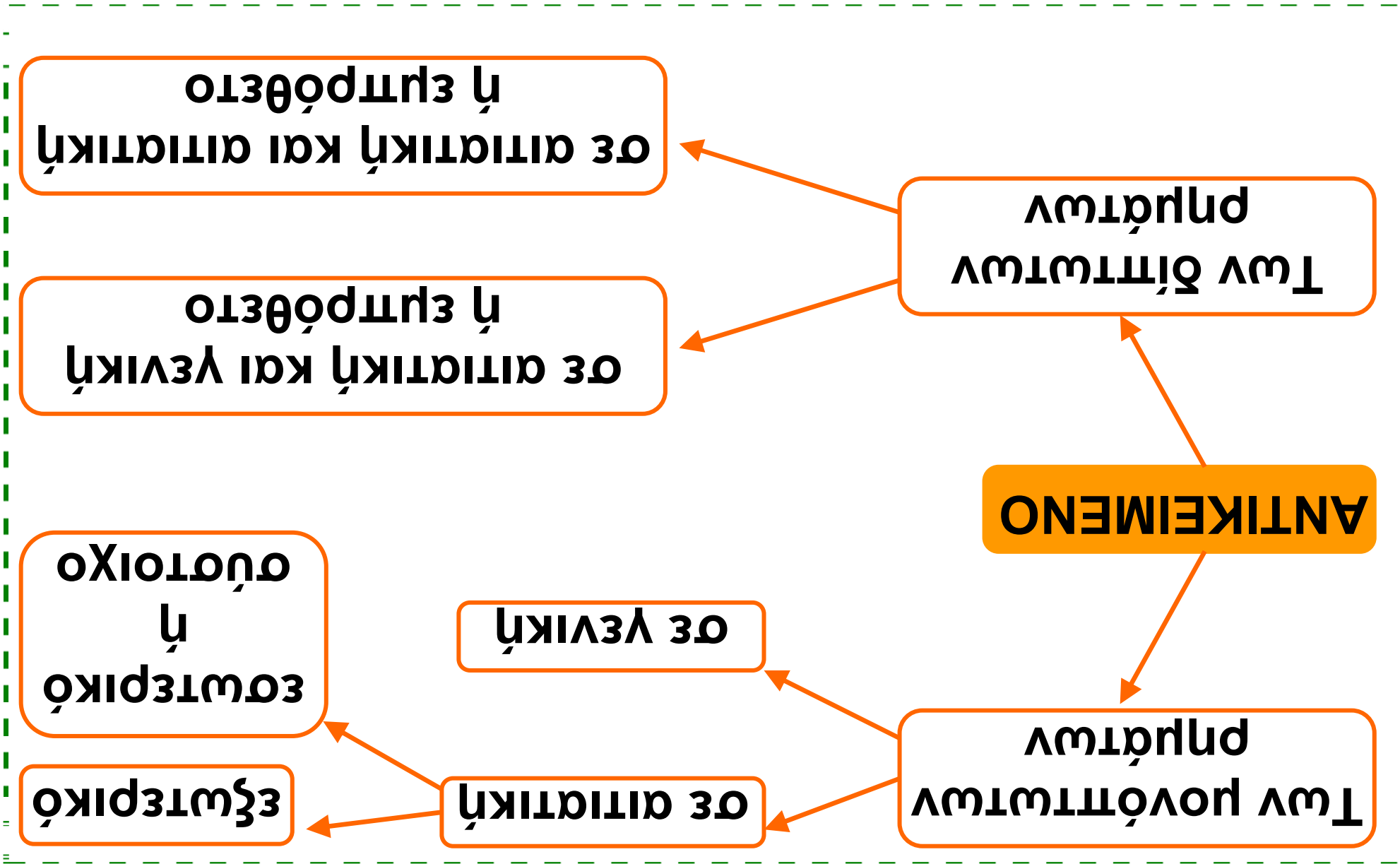
3. *Τραγουδούσαν, χόρευαν* (κείμ. 2): Αναφερόμενοι σε μια εκδήλωση του σχολείου σας, χρησιμοποιήστε τα ρήματα μέσα σε προτάσεις με αντικείμενο μια λέξη της ίδιας ετυμολογικής οικογένειας με αυτά.

Μαθαίνω για το **αντικείμενο** και τα **μονόπτωτα** και **δίπτωτα ρήματα**

► Το πρόσωπο ή το πράγμα που δέχεται την ενέργεια ή την επίδραση του υποκειμένου ενός μεταβατικού ρήματος και αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα της έννοιάς του λέγεται **αντικείμενο**.

- ▶ Το αντικείμενο ενός μεταβατικού ρήματος μπορεί να είναι ουσιαστικό, αντωνυμία, αλλά και επίθετο, μετοχή και κάθε άλλο μέρος του λόγου και μια πρόταση ολόκληρη με άρθρο ή χωρίς άρθρο μπροστά τους, όταν παίρνουν τη θέση ουσιαστικού.
- ▶ Τα μεταβατικά ρήματα που χρειάζονται ως συμπλήρωμα μία μόνο πτώση (ένα αντικείμενο) λέγονται μονόπτωτα.
- ▶ Τα μεταβατικά που χρειάζονται ως συμπλήρωμα δύο πτώσεις (δύο αντικείμενα) λέγονται δίπτωτα. Από αυτά, το αντικείμενο που συνδέεται στενότερα με το ρήμα λέγεται άμεσο, ενώ το άλλο λέγεται έμμεσο, γιατί η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος απευθύνεται έμμεσα προς αυτό

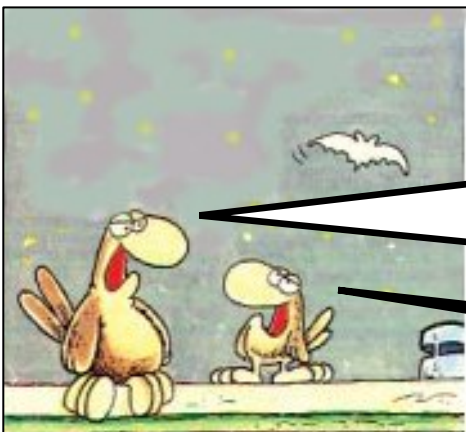
- ▶ Δύο ή περισσότερα όμοια αντικείμενα (όλα πρόσωπα ή όλα πράγματα) που βρίσκονται στην ίδια πτώση και συνδέονται μεταξύ τους με συνδέσμους ή χωρίζονται με κόμμα θεωρούνται μία πτώση.
- ▶ Στα μονόπτωτα ρήματα η γενική και στα δίπτωτα το έμμεσο αντικείμενο μπορεί να αντικατασταθεί από εμπρόθετο (με τις προθέσεις από, με, σε, για + αιτιατική).
- ▶ Στα δίπτωτα ρήματα που συντάσσονται με δύο αιτιατικές, η αιτιατική προσώπου ή του προσωποποιημένου πράγματος είναι το άμεσο αντικείμενο.
- ▶ Το σύστοιχο αντικείμενο έχει την ίδια σημασία –και συχνά και ετυμολογική συγγένεια– με το ρήμα

Π.χ. Στην εκδήλωση του σχολείου
όλοι φορούσαν ρούχα επίσημα.

Κείμενο 7 Κόμικς

Χαμηλές
ΠΤΗΣΕΙΣ του **Αρκά**

**ΚΟΙΜΗΣΟΥ ΕΠΙΤΕ-
ΛΟΥΣ! ΚΟΝΤΕΥΟΥ-
ΝΕ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ!**

ΔΕ ΝΥΣΤΑΖΩ!

**ΚΟΙΜΗΣΟΥ ΓΙΑΤΙ
ΘΑ ΣΕ ΔΩΣΩ
ΣΤΗ ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ
ΝΑ ΣΕ ΦΑΕΙ!**

**ΣΥΓΓΝΩΜΗ, ΑΛΛΑ ΑΥΤΟ ΠΟΥ
ΚΑΝΕΤΕ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΠΑΙΔΑΓΩΓΙ-
ΚΟ! ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΩΣΤΟ ΝΑ
ΦΟΒΙΖΕΤΕ ΤΟ ΜΙΚΡΟ!**

**ΤΟ ΞΕΡΩ, ΑΛΛΑ
ΕΛΑΤΕ ΛΙΓΟ ΣΤΗ
ΘΕΣΗ ΜΟΥ!**

**ΟΥΤΕ ΕΙΝΑΙ ΣΩΣΤΟ ΝΑ
ΦΟΒΙΖΕΤΕ ΕΜΕΝΑ!**

**Αρκάς, Μπαμπά, πετάω!,
εκδ. Γράμματα, 1992**

**4. Βρείτε τις διαθέσεις των ρημάτων
και τα αντικείμενά τους στο
παραπάνω σκίτσο.**

ΣΥΝΟΧΗ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ακούω και μιλώ

**1. Ποια λέξη φανερώνει ότι το
κείμενο 1 είναι απόσπασμα ενός
μεγαλύτερου κειμένου; • Ποιο ρόλο**

παίζει η λέξη «ακόμα» σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο λόγου;

• Τι εξυπηρετούν οι λέξεις «πάλι» και «αλλά» στη β΄ παράγραφο;

2. Ποιες λέξεις συνδέουν τις περιόδους λόγου και τις παραγράφους μεταξύ τους στο κείμενο 2;

3. Η πρώτη περίοδος λόγου στο κείμενο 3 επισημαίνει ένα πρόβλημα της σύγχρονης εκπαίδευσης. Ποια σχέση έχει με τις δύο παραγράφους του κειμένου;

4. Προσέξτε το κείμενο 4. Ποιες λέξεις και εκφράσεις συνδέουν τις παραγράφους μεταξύ τους στο κείμενο 4; • Εξηγήστε, με βάση τις συνδετικές αυτές λέξεις, με ποια σειρά θα γίνουν οι αλλαγές στην εκπαίδευση, σύμφωνα με το κείμενο.

Διαβάζω και γράφω

- 1. Μπορείτε να αποδώσετε σε μία παράγραφο όσα διαβάσατε στο κείμενο 2; • Προσθέστε κάποιες συνδετικές λέξεις, ώστε να βοηθήσετε τους αναγνώστες να παρακολουθήσουν τη σειρά με την οποία εξελίχθηκε το μάθημα στην τάξη. Για παράδειγμα, μπορείτε να αρχίσετε έτσι: «Στην αρχή μάς έφερνε...».**
- 2. Μπορείτε να γράψετε τη θεματική πρόταση κάθε παραγράφου στο κείμενο 4; • Με ποιο σκεπτικό χώρισε ο συγγραφέας το κείμενο αυτό σε τέσσερις παραγράφους;**
- 3. Μπορείτε να αντικαταστήσετε τις συνδετικές λέξεις ανάμεσα στις παραγράφους με άλλες, χωρίς να αλλάζει το νόημα του κειμένου 4;**

4. Αφού μελετήσετε τη δομή κάθε παραγράφου του κειμένου 4, γράψτε έναν πλαγιότιτλο για καθεμία.

Μαθαίνω για τη **συνοχή
ευρύτερου κειμένου**

► Για να γράψουμε ένα κείμενο, πρέπει να έχουμε αποφασίσει:

1. ποιο είναι το θέμα μας·

2. ποια ζητήματα σχετικά με το θέμα αυτό θέλουμε ή μας ζητούν να αναπτύξουμε στο κείμενό μας·

3. ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο γράφουμε. Ο σκοπός μας προσδιορίζεται από τρία κυρίως στοιχεία:

**ΤΟΥΣ
αναγνώστες
/αποδέκτες**

**ΤΟ ΕΙΔΟΣ
ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ
ΘΑ ΔΙΑΒΙΒΑΣΟΥΜΕ
ΌΣΑ ΕΧΟΥΜΕ
ΝΑ ΠΟΥΜΕ**

**ΤΙ ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΕΠΙΤΥΧΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟ
ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ**

► Είναι απαραίτητο το κείμενό μας να έχει αλληλουχία, δηλαδή, να υπάρχει ομαλή μετάβαση από τη μία σκέψη στην άλλη. Έπειτα, πρέπει να βρούμε πώς θα οργανώσουμε τις ιδέες αυτές σε παραγράφους, ώστε η καθεμία να έχει σαφές νόημα. Για να γίνει σαφέστερη η αλληλουχία, δηλαδή η λογική σχέση και συνέχεια που πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στις ιδέες του κειμένου,

χρησιμοποιούμε τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις ή φράσεις.

► Τα κείμενα διαφέρουν μεταξύ τους ανάλογα με το είδος τους. Αλλιώς είναι οργανωμένη μια επιστολή σε ένα φίλο μας κι αλλιώς ένα άρθρο σε ένα μαθητικό περιοδικό. Για το λόγο αυτό πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας όχι μόνο σε ποιον απευθυνόμαστε, αλλά και τι γνωρίζει για το θέμα μας.

► Παρόλο που τα κείμενα διαφέρουν πολύ μεταξύ τους ανάλογα με το είδος τους, συνήθως σε όλα μπορούμε να διακρίνουμε: **1.** τον πρόλογο, **2.** το κύριο θέμα τους, **3.** τον επίλογο

► Ανάλογα με το είδος του κειμένου μπορεί να υπάρχει προσφώνηση-επιφώνηση (π.χ. επιστολή, ομιλία κτλ.) ή τίτλος (π.χ. άρθρο σε εφημερίδα).

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. Συνδυάστε τα ουσιαστικά από τα προηγούμενα κείμενα: *εκπαίδευση, καθηγητής, σχολείο, μαθητής, διευθυντής* με κάθε ομάδα επιθέτων/μετοχών:

εκπαίδευση ●

● αυστηρός
● καταρτισμένος
● επιεικής

καθηγητής ●

● επιμελής
● δημιουργικός
● προσεκτικός

σχολείο ●

● προσχολική
● γενική
● επαγγελματική

μαθητής ●

● δυναμικός
● τυπικός
● σχολαστικός

διευθυντής ●

● ημερήσιο
● δημόσιο
● πειραματικό

Μπορείτε να βρείτε κι εσείς άλλα επίθετα που να ταιριάζουν με αυτά τα ουσιαστικά;

.....
.....
.....

2. Επιλέξτε από τα εισαγωγικά κείμενα ρήματα και ουσιαστικά που αναφέρονται στο σχολείο και στην εκπαίδευση γενικότερα. • Στη συνέχεια αξιοποιήστε ορισμένες απ' αυτές τις λέξεις στη δραστηριότητα παραγωγής λόγου που θα σας δοθεί παρακάτω και θα σας ζητάει να παρουσιάσετε προτάσεις για τη βελτίωση-αλλαγή του σχολείου σας.

Κείμε- νο	Ρήματα	Ουσιαστικά
1		
2		
3		
4		

3. Αναζητήστε τόσο στα εισαγωγικά κείμενα όσο και σε κείμενα άλλων μαθημάτων της τάξης σας (Ιστορία, Θρησκευτικά, Γεωγραφία κτλ.) λέξεις που χρησιμοποιούνται για τη σύνδεση των παραγράφων.

- **Αξιοποιήστε κάποιες απ' αυτές**

τις λέξεις στη δραστηριότητα παραγωγής λόγου που θ' ακολουθήσει.

Πίνακας συνδετικών λέξεων ή φράσεων

Ε

**ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ**

1. Σας αρέσει ο τρόπος που οργανώνει το μάθημα του ο δάσκαλος στο απόσπασμα του κειμένου 2; • Για ποιους λόγους;
2. Οργανώνετε μια συζήτηση στο σχολείο σας με θέμα:

«Αναζητώντας ένα σύγχρονο διαφορετικό σχολείο». • Στην αρχή ένας μαθητής θα παρουσιάσει μια περιγραφή του σχολείου που προτείνει ο συγγραφέας του κειμένου 4. • Στη συνέχεια ο καθένας από εσάς να περιγράψει πώς θέλει να είναι το σχολείο στο μέλλον. Μπορείτε να ξεκινήσετε την περιγραφή σας από το σχολικό χώρο (κτίριο, αίθουσες), το διδακτικό υλικό και να συνεχίσετε με τους εκπαιδευτικούς, τον τρόπο διδασκαλίας κτλ.

Διαβάζω και γράφω

1. Ανατρέξτε στα βιβλία Ιστορίας και συλλέξτε στοιχεία για την εκπαίδευση στην Αρχαία Ελλάδα και στο Βυζάντιο. • Κάντε μια σύντομη γραπτή παρουσίαση αυτών των μορφών εκπαίδευσης

**και ανακοινώστε τη στους
συμμαθητές σας.**

**2. Ένας φίλος σας που μένει
μακριά σας γράφει ότι σκέφτεται να
εγκαταλείψει το σχολείο. Γράψτε
του μια απάντηση τονίζοντας τους
λόγους για τους οποίους πρέπει να
το συνεχίσει.**

**3. Για τη μαθητική εφημερίδα που
θα εκδώσετε στην επόμενη
διαθεματική εργασία σας ζητούν να
γράψετε ένα σύντομο άρθρο (2-3
παραγράφων) στο οποίο θα
παρουσιάζετε τα προβλήματα του
σχολείου σας και στη συνέχεια τις
προτάσεις σας για τη βελτίωσή του
στο άμεσο μέλλον.**

- Προσέξτε πώς θα οργανώσετε το κείμενο σας (συμβουλευτείτε και τη θεωρία για τη συνοχή ευρύτερου κειμένου).
- Πόσες παραγράφους έχει;
- Ποιο θέμα θέτει η καθεμία;
- Πώς συνδέονται οι παράγραφοι μεταξύ τους;
- Έχει αλληλουχία το κείμενο σας;
- Πώς την εξασφαλίσατε;
- Προσπαθήστε να αξιολογήσετε με βάση τους άξονες αυτούς το κείμενό σας.

▶ Διαθεματική εργασία

Το τμήμα σας αποφασίζει να εκδώσει ένα τεύχος της μαθητικής εφημερίδας ή του περιοδικού με

αφιέρωμα στο σχολείο σας. Το αφιέρωμα αυτό θα έχει τίτλο: «Η ιστορία του σχολείου μας». Για να καταφέρετε να ετοιμάσετε αυτό το αφιέρωμα, σας προτείνουμε:

- Χωριστείτε σε τρεις ομάδες: μία θα ασχοληθεί με το Σχολείο του χθες, μία με το Σχολείο του σήμερα και μία με το Σχολείο του αύριο.**
- Συγκεντρώστε φωτογραφίες, παλιές και σύγχρονες, στοιχεία από την Τοπική Ιστορία, από το αρχαιολογικό υλικό του σχολείου σας. Μπορείτε ακόμα να πάρετε συνεντεύξεις από μαθητές και εκπαιδευτικούς του σχολείου σας, παλιότερους και σύγχρονους, ή και από άλλους τοπικούς παράγοντες. Παράλληλα αναζητήστε υλικό σε εφημερίδες και εκπαιδευτικά περιοδικά είτε στη βιβλιοθήκη του σχολείου είτε στο**

διαδίκτυο.

- Ταξινομήστε το υλικό που συγκεντρώσατε. Οργανώστε το και γράψτε τα δικά σας συνοδευτικά κείμενα.
- Σε συνεργασία με τον καθηγητή της Πληροφορικής, δώστε στο υλικό σας ηλεκτρονική μορφή.

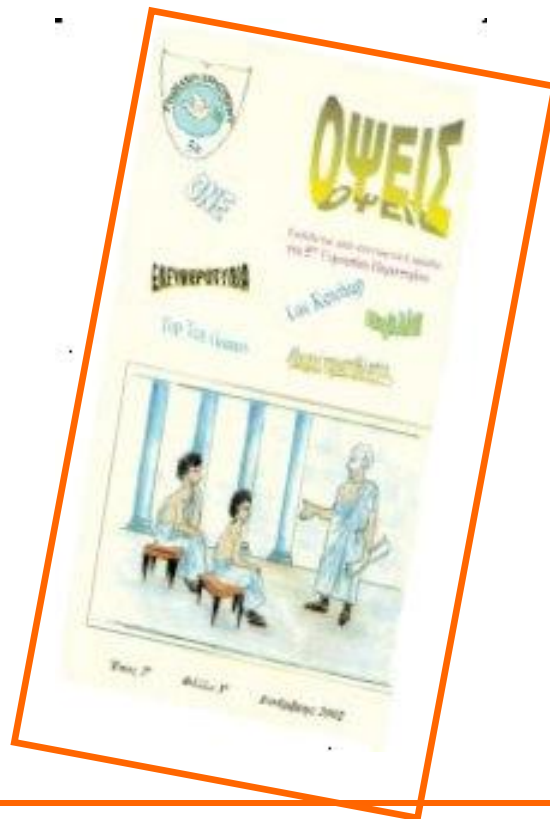
**Χρήσιμες ηλεκτρονικές
διευθύνσεις**

**<http://www.yperth.gr> (δικτυακός
τόπος του Υπουργείου Παιδείας)**

**<http://www.students.gr>
(πληροφοριακό υλικό για το
σχολείο, το βιβλίο κ.ά.)**

**<http://www.paideia.gr>
(ενημέρωση για την Παιδεία στον
κόσμο σήμερα)**

**<http://gym-n-souliou.ser.sch.gr>
(ενδιαφέρουσα ιστοσελίδα ενός
Γυμνασίου)**

**5ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ**

ΟΨΕΙΣ

ONE

**Εκδίδεται από
συντακτική
ομάδα του 5ου
Γυμνασίου
Περιστερίου**

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Top Ten Games

Las Ketchup

Βιβλία

Μικροί

πρωταθλητές

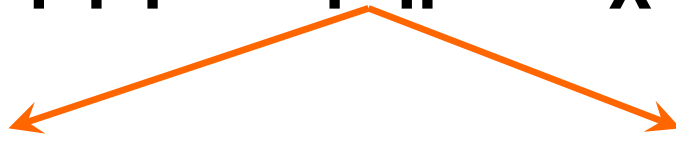
Έτος 2^ο Φύλλο 3^ο Δεκέμβρης 2002

**ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ
Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ**

► Οι διαθέσεις του ρήματος είναι:

.....
.....
.....
.....

► Τα ενεργητικά ρήματα χωρίζονται σε:

.....
► α. *Μερικά πουλιά είχαν καλή φωνή.*

Το ρήμα έχει
αντικείμενο και
λέγεται

β. *Μας έφερνε βιβλία διάφορα.*

Το ρήμα έχει
αντικείμενα και
..... και λέγεται
.....

5η ενότητα

ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα μιλήσουμε και θα διαβάσουμε για τα επαγγέλματα και την εργασία παλιότερα και σήμερα.

Θα μάθουμε τους βαθμούς των επιθέτων.

Θα μάθουμε να αναγνωρίζουμε το β' συνθετικό των σύνθετων λέξεων.

Θα ασκηθούμε στην οργάνωση και συνοχή της περιγραφής και της αφήγησης.

Θα συνεργαστούμε για να συλλέξουμε υλικό και να συνθέσουμε απλές εργασίες.

A ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1 [Συνέντευξη με τον Πασκάλ Μπιε, εικονογράφο παιδικών βιβλίων]

Εσύ πώς δουλεύεις; Έχεις πρώτα το κείμενο στα χέρια σου και μετά το εικονογραφείς;

Στην αρχή έχω μια πολύ γενική ιδέα για την ιστορία. Περισσότερο σκέφτομαι με εικόνες παρά με κείμενα. Το κείμενο γράφεται σιγά σιγά, συζητώντας και γελώντας με την Μπέκη. (σημ.: Η Μπέκη Μπλουμ είναι συγγραφέας παιδικών βιβλίων.) Νομίζω ότι δεν μπορώ να διαχωρίσω τελείως το κείμενο από τις εικόνες. Είναι αλληλένδετα.

Πώς έγινες εικονογράφος;

Δεν αποφάσισα μια ημέρα ότι θα γίνω εικονογράφος. Από πολύ μικρός μ' άρεσε να ζωγραφίζω. Τα αγαπημένα μου παιχνίδια ήταν ένα μολύβι και ένα χαρτί... Έφτιαχνα μόνος μου εικονογραφημένες ιστορίες και κόμικς. Σπούδασα λοιπόν γραφιστικά και δε σταμάτησα ποτέ να σχεδιάζω. Πριν από λίγα χρόνια έστειλα σχέδιά μου στην Μπολόνια. Τους άρεσαν και τα διάλεξαν για την έκθεση εικονογράφησης. Σιγά σιγά αγάπησα πολύ την εικονογράφηση.

Πιστεύεις ότι τα χρώματα είναι σημαντικά στην εικονογράφηση;

Το χρώμα είναι σημαντικό για τα παιδιά, αλλά δε νομίζω ότι έχει πρωταρχική σημασία. Πολλές φορές το σχέδιο από μόνο του είναι

αρκετό... Πάντα σχεδιάζω πρώτα κι αν χρειάζεται μετά το χρωματίζω. Βέβαια, σε μερικές περιπτώσεις το χρώμα είναι πολύ σημαντικό. Πώς ν' αποδώσεις την ατμόσφαιρα μιας ωραίας φωτεινής μέρας, τον ήλιο ή μια νύχτα με ξαστεριά χωρίς χρώματα;

Τι χρώμα θα έβαζες στα συναισθήματα;

Νομίζω ότι μπορούν να εκφραστούν συναισθήματα με τις αντιθέσεις των χρωμάτων. Όταν συνυπάρχουν έντονα και ανοιχτά χρώματα, δημιουργείται μια ατμόσφαιρα έντονη, ζωντανή. Αντίθετα, όταν τα χρώματα είναι ανοιχτά στους ίδιους απαλούς τόνους, δημιουργούν μια αίσθηση γαλήνης και ηρεμίας. Πιστεύω ότι και με τις γραμμές στο σχέδιο μπορεί κανείς να εκφράσει

συναισθήματα. Όταν η γραμμή είναι λεπτή σ' ένα φόντο πιο έντονο, μπορεί να εκφράσει την αγωνία, την ένταση, το θυμό. Ενώ όταν οι γραμμές είναι στρογγυλές, εκφράζουν κάτι πιο γαλήνιο, πιο τρυφερό.

Ποιες είναι οι πηγές της έμπνευσης σας;

Εμπνέομαι πολύ από την καθημερινή ζωή... Σας διαβεβαιώνω ότι συμβαίνουν πράγματα πολύ διασκεδαστικά, καθημερινές καταστάσεις που μπορεί όμως να είναι πολύ κωμικές. Αστείες φυσιογνωμίες, πρόσωπα έκπληκτα, θυμωμένα, χαρούμενα, κάποιος που παραπατάει και πέφτει. Διάφορες εικόνες αποτυπώνονται ασυνείδητα στο μυαλό μου και, κάποια στιγμή,

ξεπηδούν μπροστά και με βοηθούν να εμπνευστώ.

Τι θα έλεγες σε ένα παιδί που θα ήθελε να γίνει εικονογράφος;

Πρώτα απ' όλα πρέπει να κρατήσει μέσα του για πάντα την αθωότητα του, να παραμείνει παιδί για όλη του τη ζωή. Οι φίλοι μου, όταν έρχονται σπίτι μου, γελάνε μαζί μου. Έχω παντού μόνο παιδικά βιβλία, κόμικς, εικονογραφημένες ιστορίες...

εφημ. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*,
12/12/1999

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Από πού καταλαβαίνουμε ότι ο Πασκάλ Μπιε είχε έφεση για το επάγγελμα που τελικά ακολούθησε;

- Θα σας ενδιέφερε να ασχοληθείτε με την εικονογράφηση κάποιου βιβλίου;

2 Από πού εμπνέεται ο Πασκάλ Μπιε;

Κείμενο 2 [Μικρές αγγελίες]

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ζητεί δυναμικούς συνεργάτες. Υψηλές αποδοχές, εξέλιξη, εκπαίδευση, δυνατότητα μερικής απασχόλησης. Πληροφορίες, τηλ. [...]

ΕΤΑΙΡΕΙΑ SECURITY προσλαμβάνει προσωπικό ασφαλείας για πλήρη απασχόληση. Αποδοχές ικανοποιητικές και άριστες συνθήκες εργασίας. Θα προτιμηθούν άτομα που προέρχονται από τις Ειδικές Δυνάμεις, με καλή σωματική

**διάπλαση. Προσόντα: εκπληρω-
μένες στρατιωτικές υποχρεώσεις,
ηλικία 25-35 ετών. Γραμματικές
γνώσεις: απόφοιτοι λυκείου,
κάτοχοι διπλώματος αυτοκινήτου ή
μοτό. Πληροφορίες, τηλ. [...]**

**ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ζητεί
δικηγόρο, τουλάχιστον πενταετούς
εμπειρίας, σε θέματα Αστικού και
Εμπορικού Δικαίου, για πλήρη και
αποκλειστική απασχόληση.
Απαραίτητη προϋπόθεση η άριστη
γνώση Η/Υ καθώς και της αγγλικής
γλώσσας. Βιογραφικό σημείωμα
στο φαξ: [...]**

**ΜΕΓΑΛΟ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
ζητεί γραμματέα με εξαιρετική γνώ-
ση Η/Υ, ταχεία, επιμελή δακτυλο-
γράφηση και γνώση αγγλικών και
γερμανικών.**

Αποστείλατε βιογραφικό σημείωμα
στον αριθμό φαξ: [...]

Από την εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*

Ερώτηση κατανόησης

■ Αγγελίες σαν τις παραπάνω
βρίσκει κανείς πολλές στις ειδικές
σελίδες των εφημερίδων. Σε ποιους
απευθύνεται η κάθε αγγελία και
ποια προσόντα ζητούνται από
αυτούς;

Κείμενο 3 [Ζωγράφισε
όνειρα]

Ευγενία Φακίνου
Η μεγάλη πράσινη
Μυθιστόρημα
Πέμπτη έκδοση

Είχε χωρίσει τα σανίδια ανάλογα με τις διαστάσεις τους κι είχε αποφασίσει να ξεκινήσει απ' τα μικρότερα. Θα έπρεπε να περάσει ένα στάδιο εξάσκησης, αυτό ήταν φανερό, και να μπορέσει να συγκρατήσει την ανυπομονησία της.

Τα πρώτα σανίδια τα ζωγράφισε κι απ' τις δύο πλευρές για οικονομία. Έκανε απλά σχέδια, ίσα ίσα για να ελέγξει το νέο τρόπο ζωγραφικής. Διότι τώρα η Ιωάννα έκανε τα χρώματά της πολύ φωτεινά, χρησιμοποίησε πολλά πράσινα και κίτρινα και κόκκινα ατόφια. Χρώματα, δηλαδή, που στην εικονογραφία θεωρούνται άσεμνα.

Όταν, έπειτα από πολλές αναμείξεις, κατέληξε ότι αυτά τα χρώματα την ικανοποιούσαν, άρχισε να προβληματίζεται με το σχέδιο.

Ως τώρα είχε φτιάξει φανταστικά φυτά και λουλούδια μεμονωμένα και δεν είχε επιχειρήσει να φτιάξει μια σύνθεση.

Σκεφτόταν να κάνει μερικά δοκιμαστικά σχέδια και μετά να ξεκινήσει να ζωγραφίζει στο μεγάλο σανίδι, ράφι από ένα ντουλάπι του πρώτου ορόφου. Ύστερα από σκέψη, όμως, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ήταν καλύτερα να ξεκινήσει κατευθείαν, για ν' αποφύγει με κάθε τρόπο τη στατικότητα.

Βρήκε τη χρυσή τομή στο αριστερό μέρος και ξεκίνησε από εκεί. Σχεδίασε τον προπλασμό ενός γυναικείου γυμνού σώματος σε ημικλινή στάση. Έπειτα άρχισε να βάζει τα πράσινα σκούρα των διάφορων φυτών. Είχε στο νου της να φτιάξει μια γυναίκα ανάμεσα σ' εξωτικά φυτά και παραδείσια

πουλιά.

Ο φόβος του κενού την έκανε να γεμίσει σιγά σιγά το χώρο με παράξενα φυτά και δέντρα οπωροφόρα, λουλούδια εξωπραγματικά και ζώα. Φυτά υδροχαρή και κάκτοι της ερήμου, μπανανιές και κακί, ανθισμένα νούφαρα και μικροσκοπικά λουλούδια του υποδάσους, λέοντες και πίθηκοι, παπαγάλοι και κολίβρια, όλ' αυτά σε μια περίεργη ονειρική αρμονία. Στ' αριστερά η γυμνή γυναίκα άπλωνε το χέρι της σε μια αντρική φιγούρα που ερχόταν απ' το βάθος, απόμακρη και σκοτεινή, παίζοντας μια φλογέρα. Σ' ένα μικρό άνοιγμα τ' ουρανού τοποθέτησε μια λευκή σφαίρα που δεν ήξερε αν ήταν ήλιος ή φεγγάρι.

Ακόμη ο πίνακας δεν ήταν τελειωμένος, είχαν μπει μόνο τα κάτω χρώματα, τα σκούρα, αλλά

η Ιωάννα το είχε σχεδόν τελειώσει στο μυαλό της.

Ένα παιχνίδι καινούριο γι' αυτή είχε αρχίσει. Ανακατεύοντας χρώματα που πριν δεν είχε τολμήσει, καινοτομούσε συνδυάζοντας κίτρινο με ροζ και κόκκινο με βιολέ και πορτοκαλί. Το σχέδιο και τα χρώματα είχαν τη μαγεία και την ομορφιά της παιδικής ζωγραφικής. Η Ιωάννα, χωρίς να το υποψιάζεται καν, είχε ανοίξει ένα παράθυρο στα όνειρά της. Γιατί τι άλλο από όνειρα ζωγράφιζε;

Ευγενία Φακίνου, *Η μεγάλη πράσινη*, εκδ. Καστανιώτη, 1987

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Πώς χρησιμοποίησε τα χρώματα η Ιωάννα;

- 2** Ποια σύνθεση τελικά ζωγράφισε;
• Περιγράψτε την.

Κείμενο 4 [Η ιστορία του Στέλιου]

Ο Στέλιος έχει 20% ικανότητα όρασης. Το 1992 τελείωσε το τμήμα Βιολογίας του Α.Π.Θ. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του παρακολούθησε τα προσφερόμενα μαθήματα της Σχολής του σχετικά με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, κι έτσι ανέπτυξε ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το αντικείμενο.

Έμαθε να χρησιμοποιεί τον υπολογιστή με τη βοήθεια του συστήματος Apollo, το οποίο είναι ένα είδος συνθεσάιζερ φωνής που διαβάζει οτιδήποτε εμφανίζεται στην οθόνη (menu, κείμενα), καθώς και μέσω μιας μπάρας

προσαρμογής που μετατρέπει τους χαρακτήρες που εμφανίζονται στην οθόνη σε μορφή γραφής του αλφάβητου Braille.

Μετά την αποφοίτησή του, στην προσπάθειά του για ένταξη στην επαγγελματική ζωή, αντιμετώπισε κάποιες δυσκολίες. Έτσι, όταν πληροφορήθηκε για ένα σεμινάριο που συνδιοργάνωσε ο Δήμος Καλλιθέας, ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών, ένα ιταλικό πανεπιστήμιο και μία μεγάλη εταιρεία στο χώρο της Πληροφορικής, με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέφτηκε ότι θα ήταν μια πολύ καλή ευκαιρία γι' αυτόν να αποκτήσει περισσότερα εφόδια και προσόντα σχετικά με τους υπολογιστές. Μάλιστα, υπήρχε η δέσμευση ότι η συνεργαζόμενη εταιρεία θα προσλάμβανε δύο από τα άτομα

που θα παρακολουθούσαν το σεμινάριο μετά τη λήξη του. Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου ειδικεύτηκε στις αρχές και τις γλώσσες προγραμματισμού.

Λόγω των ιδιαίτερων ικανοτήτων του, καθώς και του ζήλου, που επέδειξε όσο παρακολουθούσε το σεμινάριο, επιλέχθηκε και προσλήφθηκε από την εταιρεία μετά τη λήξη του σεμιναρίου. Σήμερα εξακολουθεί να εργάζεται εκεί, έχει πλήρως προσαρμοστεί στις συνθήκες εργασίας και αντιμετωπίζει με αισιοδοξία το μέλλον.

*Ετοιμάζομαι για τη ζωή, ΣΕΠ Γ΄
Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, 2003*

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Ποιες σπουδές έκανε ο Στέλιος και με ποιο τρόπο ξεπεράστηκε το πρόβλημα όρασής του στη χρήση του υπολογιστή;

2 Με ποιο τρόπο αντιμετώπισε ο Στέλιος τις δυσκολίες ένταξης στην επαγγελματική ζωή και τι τελικά πέτυχε;

B ΟΙ ΒΑΘΜΟΙ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ – Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ

B1

Οι βαθμοί των επιθέτων και των επιρρημάτων

Ακούω και μιλώ

1. Στο κείμενο 1 διαβάζουμε τις φράσεις: α) *Το χρώμα είναι σημαντικό για τα παιδιά,* β) *Βέβαια,*

σε μερικές περιπτώσεις το χρώμα είναι πολύ σημαντικό. Ποια διαφορά παρουσιάζει το επίθετο «σημαντικό» στις δύο προτάσεις;

2. Παρατηρώντας τα χρώματα των ρούχων των συμμαθητών σας, χρησιμοποιήστε το επίθετο έντονο σε φράσεις: α) για να αποδώσετε αυτό το γνώρισμα σε ένα χρώμα, β) για να συγκρίνετε ως προς αυτό το γνώρισμα δύο χρώματα και γ) για να πείτε ότι ένα χρώμα έχει αυτό το γνώρισμα σε πολύ μεγάλο βαθμό. • Με ποιους τύπους δηλώνεται η διαφορά που έχουν ως προς το γνώρισμα «έντονο» τα χρώματα που επιλέξατε;

3. Παρατηρήστε τα επίθετα και τις μετοχές που ακολουθούν. • Ποια σχηματίζουν συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό και ποια όχι;

αλληλένδετα, ωραίας, καθημερινή, θυμωμένα (κείμεν. 1), ικανοποιητικές, γραμματικές, πενταετούς (κείμεν. 2), παιδικής, ανθισμένα (κείμεν. 3)

4. Ύστερα από σκέψη, όμως, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ήταν καλύτερα να ξεκινήσει κατευθείαν (κείμεν. 3). • Πείτε πώς θα γίνει το επίρρημα καλύτερα: α) αν απλώς δείχνει την ιδιότητα του καλού και β) αν δείχνει την ιδιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Μαθαίνω για τους βαθμούς των επιθέτων και των επιρρημάτων

► Οι βαθμοί των επιθέτων είναι τρεις: θετικός, συγκριτικός, υπερθετικός. Από αυτούς, ο συγκριτικός και ο υπερθετικός λέγονται παραθετικά των επιθέτων

και σχηματίζονται μονολεκτικά ή περιφραστικά.

α. Επίθετο θετικού βαθμού:

Φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει κάποιο γνώρισμα:

Το χρώμα είναι σημαντικό για τα παιδιά.

β. Επίθετο συγκριτικού βαθμού:

Φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει κάποιο γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από ένα άλλο:

Το χρώμα είναι πιο σημαντικό (ή σημαντικότερο) για τα παιδιά παρά για τους μεγάλους.

γ. Επίθετο υπερθετικού βαθμού:

1. σχετικό υπερθετικό: Φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει κάποιο γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από όλα τα όμοιά του:

Το χρώμα είναι το πιο σημαντικό στοιχείο σε μια ζωγραφιά.

2. απόλυτο υπερθετικό: Φανερώνει ότι ένα ουσιαστικό έχει κάποιο γνώρισμα σε πολύ μεγάλο βαθμό, χωρίς να γίνεται σύγκριση με άλλα ουσιαστικά:

Το χρώμα είναι πολύ σημαντικό (ή σημαντικότερο).

■ **Παραθετικά μετοχών:** Όσες μετοχές σχηματίζουν παραθετικά, τα σχηματίζουν περιφραστικά: ***θυμωμένος, πιο θυμωμένος, πολύ θυμωμένος.***

■ **Επίθετα χωρίς παραθετικά:** Δε σχηματίζουν παραθετικά τα επίθετα που σημαίνουν:

ύλη (ξύλινος), καταγωγή ή συγγένεια (πατρικός), τόπο (ορεινός), χρόνο (καθημερινός),

κατάσταση που δεν αλλάζει
(αντρικός), κάποια σύνθετα με
πρώτο συνθετικό α- (άγνωστος).

► Όπως τα επίθετα, έτσι και τα
επιρρήματα έχουν τρεις βαθμούς.

► Όσα επιρρήματα προέρχονται
από επίθετα σχηματίζουν
περιφραστικά και μονολεκτικά
παραθετικά από τον πληθυντικό
του ουδετέρου:

π.χ. ωραίος → ωραία – ωραιότερα
/πιο ωραία –
ωραιότατα/πολύ ωραία

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ

Θετικός: έντονος

Συγκριτικός: εντονότερος / πιο
έντονος

Υπερθετικός: εντονότατος / πολύ έντονος

ο εντονότερος / ο πιο έντονος

Θετικός: ταχύς

Συγκριτικός: ταχύτερος/πιο ταχύς

Υπερθετικός: ταχύτατος / πολύ ταχύς

ο ταχύτερος / ο πιο ταχύς

Θετικός: επιμελής

Συγκριτικός: επιμελέστερος/πιο επιμελής

Υπερθετικός: επιμελέστατος/πολύ επιμελής

ο επιμελέστερος/ο πιο επιμελής

Κείμενο 5 [Η ανεργία των νέων σήμερα]

...Αξιοσημείωτο είναι ότι οι νέοι στην ηλικία εμφανίζουν χαρακτηριστικά υψηλότερη μακροχρόνια ανεργία από τους ευρισκόμενους σε ώριμες ηλικίες. Επίσης ο ένας στους δύο ανέργους είναι «νέος» στην αγορά εργασίας με την έννοια ότι δεν είχε εργαστεί στο παρελθόν. Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης επίσης το ποσοστό της ανεργίας (όχι μόνο της μακροχρόνιας) εμφανίζει σημαντικές διαφοροποιήσεις. Συστηματικά, αν οι πτυχιούχοι ΑΕΙ εμφανίζουν υπολογίσιμο ποσοστό ανεργίας (6,4%), αυτό είναι μικρότερο από το μέσο συνολικό, που είναι κοντά στο 10%, ενώ οι πτυχιούχοι ΤΕΙ εμφανίζουν ποσοστό ανεργίας

12,5%, που είναι υψηλότερο από το γενικό ποσοστό. Συστηματικά επίσης οι απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης εμφανίζουν ποσοστό ανεργίας 15%, υψηλότερο από το γενικό ποσοστό. Έχει ενδιαφέρον να σημειωθεί επίσης ότι οι απόφοιτοι Τεχνικών και Επαγγελματικών Λυκείων εμφανίζουν κατά κανόνα περισσότερη ανεργία από τους αποφοίτους των Ενιαίων Λυκείων.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι η ανεργία αυτών που έχουν μόνο απολυτήριο Δημοτικού είναι συστηματικά σαφώς μικρότερη (7,6%) από αυτήν του εργατικού δυναμικού. Το γεγονός αυτό συνδέεται με το ότι τέτοια άτομα κατά κανόνα συγκεντρώνονται σε μεγάλες σχετικά ηλικίες, όπου

η ανεργία έχει παύσει να αποτελεί
σύνηθες φαινόμενο.

εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 1/2/2004

εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*,
16/10/2005

Διαβάζω και γράφω

1. Στις παρακάτω προτάσεις υπογραμμίστε τα επίθετα και κατατάξτε τα στον πίνακα της σελίδας 150. • Έπειτα συμπληρώστε τους άλλους βαθμούς όσων έχουν παραθετικά με τους περιφραστικούς και τους μονολεκτικούς τύπους, όπου υπάρχουν:

- Ενώ όταν οι γραμμές είναι στρογγυλές, εκφράζουν κάτι πιο τρυφερό. (κείμεν. 1)**
- Μεγάλο δικηγορικό γραφείο ζητεί γραμματέα με εξαιρετική γνώση Η/Υ, ταχεία, επιμελή δακτυλογράφηση και γνώση αγγλικών και γερμανικών. (κείμεν. 2)**
- Σας διαβεβαιώνω ότι συμβαίνουν πράγματα πολύ διασκεδαστικά, καθημερινές καταστάσεις που μπορεί όμως να είναι πολύ κωμικές. (κείμεν. 1)**

2. Βάλτε σε κύκλο τα επίθετα που δε σχηματίζουν παραθετικά.

πρωταρχική σημασία, πρόσωπα έκπληκτα, βιογραφικό σημείωμα, στρατιωτικές υποχρεώσεις, ικανοποιητικές αποδοχές, πενταετούς εμπειρίας, περίεργη ονειρική αρμονία

3. Στο παρακάτω απόσπασμα του κειμένου 5 εντοπίστε τα επιρρήματα και σχηματίστε τα παραθετικά όσων μπορείτε:

– Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι η ανεργία αυτών που έχουν μόνο απολυτήριο Δημοτικού είναι συστηματικά σαφώς μικρότερη (7,6%) από αυτήν του εργατικού δυναμικού.

.....
.....

B2

Η σύγκριση

Ακούω και μιλώ

1. Στις παρακάτω προτάσεις βρείτε τι συγκρίνεται με τι και με ποιο επίθετο ή επίρρημα γίνεται η σύγκριση. • Τι μορφή έχουν αυτά που συγκρίνονται;

- Περισσότερο σκέφτομαι με εικόνες παρά με κείμενα. (κείμεν. 1)**
- Οι πτυχιούχοι ΤΕΙ εμφανίζουν ποσοστό ανεργίας 12,5 %, που είναι υψηλότερο από το γενικό ποσοστό. (κείμεν. 5)**

Διαβάζω και γράφω

1. Στο κείμενο 5 εντοπίστε το τμήμα «Συστηματικά επίσης... του εργατικού δυναμικού».

• Υπογραμμίστε τις συγκρίσεις και σημειώστε τι συγκρίνεται με τι καθώς και το συγκριτικό.

2. Εντοπίστε στο κείμενο 5 τις συγκρίσεις και συμπληρώστε αυτό που συγκρίνεται (β' όρος σύγκρισης) είτε υπάρχει είτε παραλείπεται:

– Αξιοσημείωτο είναι ότι οι νέοι στην ηλικία εμφανίζουν χαρακτηριστικά υψηλότερη μακροχρόνια ανεργία

..... (κείμεν. 5)

– ...αυτό είναι μικρότερο

..... (κείμεν. 5)

Μαθαίνω για τη **σύγκριση**

**α' όρος σύγκρισης + συγκριτικό
+ β' όρος σύγκρισης**

► Ο α' όρος σύγκρισης μπορεί να είναι ουσιαστικό, αντωνυμία, επίθετο, ρήμα, πρόταση κ.ά.

► Ο β' όρος εκφέρεται με:

α. από + αιτιατική, π.χ. *από τους ευρισκόμενους σε ώριμες ηλικίες.*

β. τα συγκριτικά επίθετα *μεγαλύτερος, μικρότερος, ανώτερος, κατώτερος, καλύτερος, με τον αδύνατο τύπο της γενικής της προσωπικής αντωνυμίας, π.χ. είναι μικρότερος σου.*

γ. παρά + ομοιότροπα με τον α' όρο, π.χ. *Περισσότερο σκέφτομαι με κείμενα παρά με εικόνες.*

δ. βραχυλογικά, δηλαδή παραμένει μόνο ο προσδιορισμός του, όταν είναι ίδιος με τον πρώτο, π.χ. Αυτό είναι μικρότερο από το μέσο συνολικό (ενν. ποσοστό ανεργίας). Παραλείπεται όταν εννοείται εύκολα, π.χ. Τα νεαρότερα άτομα είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες (ενν. από τους μεγαλύτερους σε ηλικία).

► Το συγκριτικό είναι επίθετο ή επίρρημα συγκριτικού βαθμού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 2ου ΤΟΜΟΥ

3η ΕΝΟΤΗΤΑ Φίλοι για πάντα.....	6
A. Εισαγωγικά κείμενα	8
B. Ενεργητική και παθητική φωνή –Συζυγίες.....	26
B1. Ενεργητική και παθητική φωνή	26
B2. Συζυγίες του ρήματος.....	34
Γ. Το α΄ συνθετικό	40
Δ. Λεξιλόγιο.....	48
ΣΕ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου.....	52
Διαθεματική εργασία	57
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	60
4η ΕΝΟΤΗΤΑ Το σχολείο στο χρόνο	61
A. Εισαγωγικά κείμενα	63
B. –Διαθέσεις του ρήματος Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα – Αντικείμενο.....	81

B1. Οι διαθέσεις του ρήματος.....	81
B2. Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα.....	87
B3. Αντικείμενο – Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα	92
Γ. Συνοχή ευρύτερου κειμένου....	104
Δ. Λεξιλόγιο.....	110
Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	113
Διαθεματική εργασία	116
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	120

5η ΕΝΟΤΗΤΑ Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα 122

A. Εισαγωγικά κείμενα	124
B. Οι βαθμοί των επιθέτων– Η σύγκριση.....	7
B1. Οι βαθμοί των επιθέτων και των επιρρημάτων.....	7
B2. Η σύγκριση.....	19

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.